Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 8 июль • Пайшанба • № 78 (14106) ترکستان TURKİSTAN Нархи 10 сўм.

Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилотининг Олий даражадаги кенгаши

Онадўлу агентлигининг хабар беришича, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Туркиянинг Истанбул шаҳрига келди. Бу ерда 6 июль куни Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти (ИҲТ)нинг Олий даражадаги кенгаши иш бошлади.

Кенгаш очилишида сўзга чиққан Туркия Президенти Сулаймон Демирэл бу халқаро ташкилотга аъзо бўлган мамлакатлар ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларни ҳар томонлама кенгайтириш ва ўзаро ёрдам шу кунинг бош масаласи эканлигини таъкидлаб ўтди. Шунингдек, у Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилотига кейинги пайтда аъзо бўлган мамлакатларни табриклаб, янги давлатлар — Ўзбекистон, Озарбайжон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, ва Туркманистоннинг ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланишига асосий эътиборини қаратиш зарурлигини айтди.

Истанбул учрашуви кун тартибида ИҲТга аъзо бўлган давлатлар иқтисодиётига сармоя сарфлашнинг кўпайтириш, барча турдаги алоқалар ва йўллардан, шу жумладан, темир йўл ва ҳаво транспортидан кенг фойдаланиш, савдо-сотиқда бирбирлари учун қулай шароитлар яратиш, сармоялар ва ишчи кучининг эркин ҳаракатини таъминлаш каби масалалар бор.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОННИ СОҒИНДИК

Толиби илмларнинг ёзги таътили бошланди. Шу кечакундузда Тошкент тайёрагоҳи кумуш қанотларга буюк соғинчларни ортиб юрт сари учиб келаётган ва кетаётган талабаларнинг гавжум қўналғасига айланган. Ўтган куни ярим тунда бу ерга Истанбулдан самолёт келиб қўнди. Унда Туркияда таълим олаётган бир гуруҳ ўзбекистонлик талабалар бор эди.

Тайёрагоҳда талабаларни ота-оналар, олий ўқув юртлари раҳбарлари ва педагоглар кутиб олишди.

— Туркияда биз учун ҳамма шароитларни яратиб беришди, — деди мухбиримиз билан суҳбатда Истанбул Давлат дорилфунунининг тиббиёт факультети толиби Воҳиджон Олимов. — Озиқовқат ва йўл ҳақи талабаларимизга учун бепул. Мен Тошкентда фармацевтика институтининг 3 курсида ўқир эдим. Туркиядек диёрда илм олиш имкониятини яратиб берган ҳукуматимиздан хурсандман. Истанбулда ўзбеклар кўп экан. Турклар ҳам ёлғизлатиб қўйишгани йўқ, бизни ўзларига жуда яқин олишди. Фақат... Ўзбекистонни соғиндик.

Шу куни Ўзбекистонда таълим олаётган бир гуруҳ туркиялик талабалар ватанларига кузатиб қўйилди. Талабаларни кутиб олиш, кузатиш маросимини батартиб ва оқилона амалга оширилди. Жумладан, Туркиядан самолёт бемаҳал келгани туфайли вилоятларда яшовчи талабалар учун ётоқхоналарда дам олиш имконияти яратиб берилди. Бугун эрталаб улар вилоятлар ажратган махсус автобусларда уйларига жўнаб кетишди.

(ЎзА).

Ғамхўрлик учун раҳмат

Тайёрагоҳда одам гавжум. Лекин шу «уммон» орасидан ёзги таътилларини ўтказиш учун Туркиядан Ватанга қайтиб келган талабаларимизни ажратиш қийин эмас. Улар хушбичим кийинишган, кўзлари жовдираб, яқинларини қидиришди. Ҳиссиётu-таассуротларга тўлиб-тошган йигитларни суҳбатга тортамиз.

Оқилхон КАМОЛИДДИНОВ, Измир шаҳридаги Барнова университети талабаси:

— Ўзбекистон мустақил давлат эканини, унинг эрки, келажаги фақат ўзининг қўлидагини Туркияга бўлганимда жуда ҳис қилдим. Аввало бизга яратилган имкониятлар учун Президентимиз Ислом Каримовга катта раҳмат, деган гап келади. Бу гапларимда зарроча бўлсин хушомад йўқ. Ўзингиз бир разм солиб кўринг-а. Талабалар учун, иқтидорли ёшлар учун қанчадан-қанча имтиёзлар яратилган. Бунинг учун қувонмай бўладими ахир?!

Биз ўқиётган Барнова университети Туркия давлатидаги энг нуфузли олий ўқув юртларидан бири экан. Бунга бир йиллик ўқиш жараёнида яна бир карра амин бўлдим.

Ўқиш учун Туркияга жўнаб кетган ўзбекистонлик 2 минг талаба таълимнинг биринчи йилини тамомлаб, она юртга қайтиб келишмоқда. Бир вақтлар Абдурауф Фитрат ҳам Истанбулда таҳсил олган эканлар. Ҳозир Туркиядан қайтаётган йигит-қизларимизни Туркистон деб куюнган Абдурауф домланинг издошлари деб аташга ҳақлимиз.

Сизга ушбу суратларда кулиб қараб турган йигитчалар Измир шаҳридаги Барнова университетининг ўзбекистонлик талабалари. Уларнинг ғаассуротлари бир олам, дўстларига айтажак янгиликлари кўп...

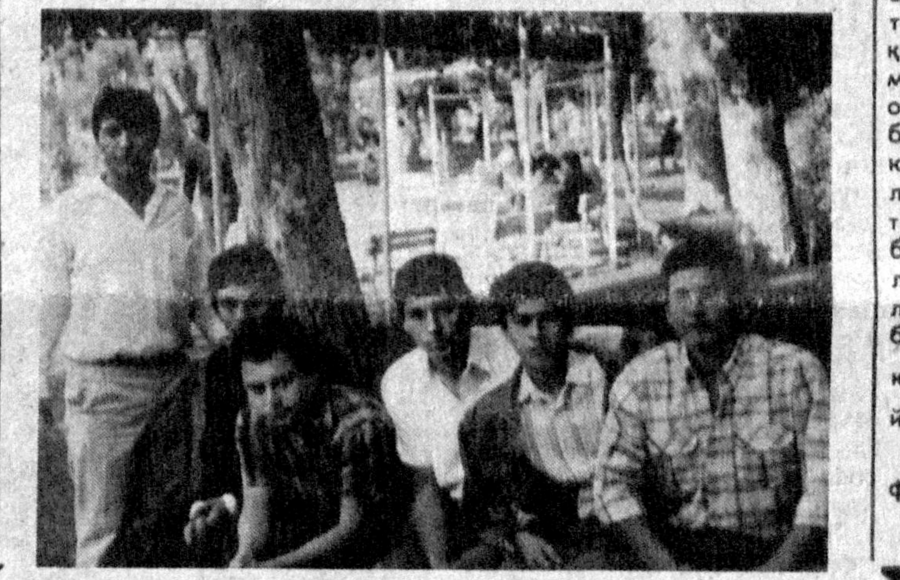

Ўзимизни бегона ҳис этмадик

Раҳмонжон ИСМОИЛОВ, Анқара шаҳридаги 19 май университети талабаси:

— Ўзим Андижоннинг Марҳамат туманиданман. 13-ўрта мактабни олтин медаль билан тамомлаб, Туркияда ўқиш учун юборилаётган талабалар танловида иштирок этдим. Тест синовларидан муваффақиятли ўтиб мана бир йил ҳам ўқиб келдим. Ика давомида инглиз ва турк тилларини ўргандим. Эндиги йил иқтисодчи мутахассислиги бўйича ўқиш ниятим бор.

Имкониятдан фойдаланиб, дўстларим номидан Туркия ва Ўзбекистон давлатлари ҳукуматига яратиб берилган шарт-шароитлар учун миннатдорчилик билдирмоқчиман. Бир неча марта Ўзбекистондан бизни йўқлаб боришди. Бир сафар Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биринчи котиби А. Орзиматов бошчилигидаги гуруҳ ота-оналар билан ташриф буюрган бўлса, яна бир сафар санъаткорлар келишди. Туркия давлатининг турли муассасадаги ташкилот раҳбарлари ҳам биз билан тез-тез учрашиб, суҳбатлашиб туришди. Совға-саломлар олиб турдик. Хуллас, Ўзбекистон билан алоқамиз бир кун бўлсин, узилиб қолгани йўқ.

Турк халқи ҳақида ҳам яхши фикрларни айтишим мумкин.

«ЁШЛАР ИЖОДИ — ВАТАНГА!»

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги нишонланиши муносабати билан ёш ижодкорлар ўртасида «ЁШЛАР ИЖОДИ — ВАТАНГА!» мавзуи остида кўрик-танловини эълон қилди. Танловга мустақиллигимизнинг икки йиллигига бағишлаб шу йил газета-журналларда эълон қилинган, китоб ҳолида чоп этилган, телевидение орқали кўрсатилган ва радио орқали эшиттирилган энг яхши шеър, ҳикоя, мақолалар қабул қилинади.

Ёш ижодкорларни тақдирлаш учун учта мукофот таъсис этилган:

БИРИНЧИ МУКОФОТ — 30 минг сўм.

ИККИНЧИ МУКОФОТ — 20 минг сўм.

УЧИНЧИ МУКОФОТ — 10 минг сўм.

Мустақил юртимизнинг ёш ижодкорлари, кўрикка марҳамат қилинг.

Мукофотлар сизга мунтазир!

Танлов муддати шу йил 20 августгача давом этади ва ғолиблар Мустақиллик кунида эълон қилинади.

Асарларингиз ва мақолаларингизни қуйидаги манзилгоҳга юборишларингизни сўраймиз:

ТОШКЕНТ ШАҲРИ, Навоий кўчаси, 11-уй.

ЎЗБЕКИСТОН ЕИ МАРКАЗҚЎМИ, «ЁШЛАР ИЖОДИ — ВАТАНГА!» кўрик танловига деб ёзишни унутманг.

ХАЛҚАРО ШАХМАТ МУСОБАҚАСИ

Республикамизда шахмат ҳаракатининг янги саҳифаси очилди — Қаршида халқаро мусобақа тантанали равишда бошланди, унда Россия, Туркманистон, Ўзбекистон спортчилари қатнашмоқдалар. Мусобақа қатнашчилари бу учрашувни Қашқадарё вилоятининг 70 йиллигига ҳамда шу вилоят раҳбарларидан бири Рўзимат Ғойибов хотирасига бағишладилар.

Учрашувда саксон нафар спортчи иштирок этмоқда. Улар Швейцария тизими асосида 10 даврда учрашув ўтказадилар. Ҳомийлар мусобақа ғолибларига совринлар тайёрлаб қўйишди. Шунингдек улар халқаро мусобақани ташкил этиш ва ўтказиш ҳаражатларини зиммаларига олишди. Ҳомийлар орасида «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси, вилоятдаги бир қанча қурилиш корхоналари, хўжаликлар ва фирмалар бор.

Шахмат мусобақалари 14 июлгача давом этади.

ЧОЙХОНА ИШГА ТУШДИ

Андижон вилоят марказининг Мойбоқча кўчасида Лутфий номидаги чойхона ишга тушди. Уста ошпаз Лутфиддин Фахриддиновнинг ўғли Ҳусниддиннинг жамғармаси ҳисобига қурилган бу масканда эндиликда қариялар ва меҳнат фахрийлари марҳумнинг шогирдлари ҳамда фарзандлари хизматидан баҳраманд бўлмоқда.

Олам мунаввварлиги зиёдан

ЁКИ МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ МАФКУРАСИ ҲАҚИДА БАЪЗИ ФИКРЛАР

ОЛАМНИНГ мунавварлиги зиёдан, ҳарорати Қуёш нуридан. Бу — табиатда ҳаёт мавжудлигининг муҳим омиллари. Ҳар бир жамиятнинг равнақи ҳам, халқларининг фаровонлиги ҳам ундаги ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий ва бошқа омиллар тизими барқарорлиги билан бир қаторда унинг ривожида йўлга бошловчи ғоя ва шахс ибрати катта таъсир кўрсатиши табиий. Бу ўша давлатнинг мафкураси, алломаларининг шахсий ибрати муҳим роль ўйнашини изоҳлаб ўтиришга ҳожат йўқ.

Ҳар бир инсоннинг болаликдан дилига туккан яшашдан муддаоси, келажак режаси бўлади, албатта. У шу мақсадга эришиш йўлида собитқадам ҳаракат, ҳалол ва ижодий меҳнат қилса, ўз ниятига эришиши шубҳасиз. Демак, Ўзбекистон Республикасининг муқаддас истиқлол орзуларини рўёбга чиқариш ва давлатимизнинг мустақиллигини мустаҳкамлаш ҳозир олдимизда турган энг муҳим, ғоят долзарб масала. Бу миллий истиқлол мафкурасини яратиш ва уни ҳаётимизга тадбиқ этишдир.

Хўш, бу қандай мафкура бўлмоғи керак? Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг шу йил 6 май куни республика Олий Кенгашининг ўн иккинчи сессиясида сўзлаган нутқида буни аниқ таърифлаб берди. **«Миллий истиқлол мафкураси халқимизнинг азалий анъаналарига, удумларига, дилига, тилига, руҳиятига асосланиб, келажакка ишонч, меҳр-оқибат, инсоф, сабр-тоқат, адолат, маърифат туйғуларини онгимизга сингдириши лозим»**, — деб таъкидлади Президентимиз.

Юртбошимиз уқтирганидек, бизнинг миллий истиқлол мафкурамиз ўзимизнинг қудратимиз ва ҳимоямизга суяниш билан бирга умуминсоний қадриятларга асосланиб, жаҳон ҳамжамиятидаги тараққий топган давлатлар орасида тенг ҳуқуқли ўлароқ муносиб ўринни эгаллашга доимий интилиш ҳиссини ҳам тарбияламоғи лозим. Агар соддароқ қилиб айтганимизда ўтмиш қадриятларимизга суянган ҳолда ва ўзимизнинг ижодий бунёдкорлик ғайрат-шижоатимиз билан яратиладиган иқтисодиётимизга таянмоғимиз зарур. Ана шунда ҳозирги ўтиш давридаги барча қийинчиликларни изчил, босқичма-босқич, тезроқ бартараф этишимиз турган гап.

Ўз олдимизга қўйилган олий мақсадга эришишда ҳур диёримизнинг ворислари бўлган ёшлар таълим-тарбияси, уларга сингдириладиган истиқлол мафкураси катта аҳамиятга эга. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкилотлари ташаббускор ва ташкилотчилик фаолиятини ҳар жиҳатдан фаоллаштиришлари муҳимдир. Фикримча, қадриятларимиз ва яқин ўтмишдаги ижобий жиҳатларни қабул қилиб, уларга замонамизнинг руҳини ва муддаосини сингдирган ҳолда ёшлар ўртасида тарғибот ва ташвиқот ишларини кучайтириш зарур. Масалан, мамлакатимиз вилоятлари ва туманлари Ёшлар Иттифоқи ташкилотлари йигит-қизлар ўртасида МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ САБОҚЛАРИНИ ўтказишни йўлга қўйишни ўйлаб кўрсалар ёмон бўлмасди. Тўғри, бунда йигит-қизлар даврасида қуруқ маърузалар ўқиш эмас, балки ҳар бир йигит-қиз эсида қоладиган тарзда маданий тадбирлар билан уйғунлаштириб олиб бориш, бошқача қилиб айтганда мисоли «Туркистон» газетамизнинг байрамларига ўхшаган кунлар ташкил этсалар мақсадга мувофиқ бўларди.

Миллий истиқлол мафкурасини шакллантиришда ҳамда уни янги-янги мазмунлар билан бойитишда ҚАДРИЯТЛАРИМИЗ ЁКИ МАЪРИФАТ КУНЛАРИ ўтказишни ҳам ўйлаб кўриш вақти келди. Ҳар жиҳатдан пухта режалаштирилган ҳолда ўтказиладиган бундай кунлар йигит-қизларга ижобий таъсир кўрсатиши турган гап. Бу наслимизнинг келажаги — соғлом авлод учун кураш йўлида қўйиладиган дадил қадам ҳам бўлиши мумкин. Чунки соғлом авлод фақат жисмоний бақувватгина эмас, балки маънавий бой йигит-қизлар бўлиши лозим. Ана шундай авлодгина истиқлол давлатимизни нурли истиқболига элтиши, уни ҳеч қандай куч ўзи танлаб олган йўлдан тойита олмаслиги аниқ.

МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ МАФКУРАСИ — бу ҳур диёримиз ҳар бир фуқаросининг мисоли бир маёғидир. Ахир денгизда кемалар маёққа қараб ўз йўлларини аниқ белгилайдилар. Миллий истиқлол мафкураси ҳам халқимизни ўз мақсадига эришиш йўлида собитқадам одимлаш йўлини ёритиб туради.

Карим РАҲИМ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими.

Давлат мукофотини бериш комиссиясида

Ёш муаллифларнинг энг яхши асарларига ва илмий ишланмаларига Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотини бериш комиссиясининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Уни комиссия раиси, Ўзбекистон Фанлар Академиясининг Президенти М. Салоҳитдинов олиб борди.

Комиссия аъзолари Давлат мукофотини олишга тақдим этилган ишларни кўриб чиқдилар ва муҳокама қилиш учун Низом асосида танлаб олдилар. Бу ишлар кенг жамоатчилик танишиши учун ёшлар матбуотида эълон қилишга қарор қилинди.

Йиғилишда ёш муаллифларнинг энг яхши асарлари ва илмий ишланмаларига бериладиган Давлат мукофотининг нишони ва ёрлиғи нусхалари атрофлича муҳокама қилинди. Билдирилган таклиф ва истаклар асосида уларни тезда қайта тайёрлаш юзасидан кўрсатмалар берилди.

КЕЛИНГ, ДЎСТЛАШАЙЛИК!

Ўзбекистонлик талабалар ва бир гуруҳ мактаб ўқувчилари бир ой давомида Амриқонинг Виржиния штатида бўладилар. Улар «Халқаро мерос» маҳаллий уюшмасининг таклифига биноан ёзги таътилни ўтказиш учун Амриқо ёшлар лагерига жўнаб кетдилар. Ўзбекистонлик йигит-қизлар у ерда бепул дам оладилар, ҳам ўқийдилар. Уюшма таклиф этган дастурга мувофиқ ишбилармонлик, экология, тарих ва маданият соҳаларида машғулотлар ўтказилади. Лекция ўқиш учун турли соҳаларнинг етакчи мутахассислари таклиф этилган. Ўзбекистонлик ёшлар орасида сафардан олдин республика бўйича мураккаб танлов ўтказилди. Даъвогарлар умумий таълим даражасининг юқори бўлиши ва инглиз тилини билиши бу танловда асосий мезон бўлди.

Мазкур лагерда республикамиз вакилларидан ташқари жаҳондаги кўпгина мамлакатлардан борган талабалар ва мактаб ўқувчилари ҳам дам оладилар. Чунки лагерь ташкилотчиларининг асосий мақсади турли қитъалардаги ёшларни бир-бири билан таништириш ва уларни дўстлаштиришдир.

Виржиния штатидаги ёшлар лагери бир неча йилдан буён ишлаб турибди. Лекин Ўзбекистонлик йигит ва қизлар бу ерга биринчи марта таклиф қилинди. Бунда уларга «Халқаро мерос» уюшмасининг Марказий Осиё бўйича маслаҳатчиси, ўзбекистонлик Рўзи Назар ёрдам берди. Рўзи Назар ўтган йили Тошкентга келиб ёш ватандошлар фестивалида иштирок этган ва шу ерда республикамиздаги энг оммавий жамоат ташкилотларидан бири — Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг фаолияти билан танишган эди. Рўзи Назар Ёшлар Иттифоқи билан мазкур уюшма ўртасида бирбирларига талабалар ва мактаб ўқувчиларини валютасиз юборишни таклиф қилган эди.

Аҳдномага мувофиқ июлнинг охири — августнинг бошларида Тошкентга ёш амриқоликлар гуруҳи келади. Улар Ўзбекистондаги тенгдошлари ҳаёти билан танишадилар, Самарқанд ва Бухорода бўладилар, Шоҳимардондаги соғломлаштириш лагерида дам оладилар. Амриқолик талабалар ва мактаб ўқувчилари меҳмонхоналарда эмас, ўз тенгдошлари оилаларида яшаш истагини билдирдилар.

А. ИВАНОВА, ЎзА мухбири.

Ёшларнинг илк мулоқоти

Истиқлолга юз тутган Ўзбекистон Республикаси билан Жанубий Осиё минтақасидаги етакчи давлатлардан бири Покистон Ислом Республикаси ўртасида йилдан-йилга ривожланиб бораётган сиёсий, иқтисодий алоқаларнинг бардавомлиги икки мамлакат ёшлари ташкилотларининг бевосита мулоқотига ҳам самарали таъсир кўрсатмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасида 6 июль куни бўлиб ўтган мулоқот чоғида ҳамкор мамлакатлар ёшларининг ўзаро алоқалари ва уларнинг асосий йўналишлари атрофлича таҳлил этилди.

Карачи Талабалар ижтимоий Форумининг Бош котиби, Покистон — Ўзбекистон Дўстлик жамиятининг раҳбари Маъсуд Аҳмад Восеъ ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биринчи котиби Адҳамжон Орзиматов «Ўзбекистон Республикаси Ёшлар Иттифоқи билан Покистон Талабалари ижтимоий Форуми ўртасида англашув» тўғрисида Меморандум имзоладилар. Унга кўра, покистонлик ёшлар дастлаб Ўзбекистонга ташриф буюриб, мамлакатимиз ҳаёти билан бевосита танишадилар. Сўнгра ўзбекистонлик ёшлар ҳам Покистонга бориб, мамлакатнинг диққатга сазовор масканлари ва иқтисодий ютуқлари билан танишадилар. Икки ташкилот ўртасида имзоланган илк ҳужжат ёшлар ўртасида мулоқотнинг жонланишига асос яратади, шунингдек келгусида ёшлар ташкилотлари ўртасида турли битимлар ва шартномалар имзоланишига йўл очади.

«Туркистон» мухбири.

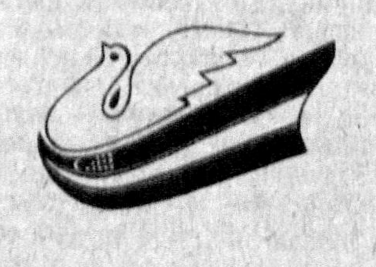

Келажакка ташланган нигоҳ

Пленумда асосан битта масала бўйича музокаралар бўлди. У ҳам бўлса «Ўзбекистон Республикаси Президентининг ва ҳукуматнинг ёшлар тўғрисидаги қонун ва фармонларининг бажарилиши ва бу ишда ёшлар ташкилотининг иштироки ва вазифалари» масаласи. Масаланинг бугунги кун учун аҳамиятли эканлиги тўғрисида газетамизнинг пленум куни чиққан сонида ёзган эдик. Чиндан ҳам ҳозир ҳар бир ташкилот шу кун талабларига ва синовларига дош бераман деса, ўз иш маромини юқорида айтганимиз — фармон ва қарорларга мослаштирмоғи, улардан ўзига тегишли жиҳатларни олмоғи лозимдир. Бу табиий ҳол. Чунки бир жамиятда яшаб туриб, унинг тартиб қоидалари ё талабларидан чиқиб кетиб бўлмайди. Қайтанга улардан ўзингга ва ташкилотингга нафи тегадиган ўринларни олиб, фойдаланмоқ зарур. Шу маънода Ёшлар Иттифоқи пленуми кун тартиби кишида шубҳа уйғотмайди. Қолаверса, республика раҳбариятининг кейинги пайтларда қабул қилаётган фармон ва қарорлари аксарияти ёшлар билан, уларнинг ижтимоий ҳимоясини таъминлаш, илмий-ижодий имкониятларининг кенгроқ парвоз қилишига шароит яратиб бериш ҳақидадир. Ҳозирги пайтда эса гарчи жамоат ташкилоти саналса-да, ёшлар билан шуғулланувчи, улар ҳаётига озми-кўпми кириб борувчи ва таъсир ўтказувчи ташкилот шубҳасиз Ёшлар Иттифоқидир. Шундай экан, бу қарорларнинг бажарилиши ҳам асосан шу ташкилот зиммасига тушади.

Биринчи котиб Адҳамжон Орзиматовнинг кун тартибидаги масала юзасидан қилган маърузаси доираси нисбатан кенгроқ бўлиб, у ўтган пленумдан кейинги даврда ташкилот уддалаган ишлар ва муаммолар билан узвий боғлиқ. Ана шу ишлар ва муаммолар доирасида қарор ва фармонларнинг бажарилишига муносабат билдирилди. Шу ўринда маърузанинг масалага доир ва бизнинг назаримизда аҳамиятли ўринларга тўхталмоқ пленум ва ундаги баҳслар қай йўсин борганлиги тўғрисида сиз азиз ўқувчига холис фикр ясашга имкон беради:

Жамият ҳаётида ташкилот ўрнини аниқлаб олиш ҳамда унинг ғалдаги вазифаларини белгилаш мақсадида, Иттифоқнинг барча поғонадаги тузилмаларида ҳисобот-сайлов йиғилишларини ўтказишга қарор қилди.

Таъкидлаш жоизки, мустақилликдан кейин республикада фаолият кўрсатаётган барча жамоат бирлашмалари ўртасида биринчи бўлиб ушбу тадбирнинг ўтказилиши ўз моҳият эътиборига кўра Иттифоқнинг энг йирик, тўғри ва мард қадамларидан бири бўлди десак ҳам муболаға бўлмайди.

Бу йилги конференциялар олдинги йиллардагидек дабдабаларсиз, қуруқ қарорларсиз, бугунги кун талаб ва шароитларидан келиб чиққан ҳолда, ёшларнинг талаб ва муаммоларини ўрганиш, уларни амалга оширишда Ёшлар Иттифоқи ташкилотлари вазифаларини аниқ белгилаб олиш йиғилишлари сифатида ўтказилди.

Конференциялар ишида ҳокимларнинг, Ўзбекистон ХДПнинг барча поғонадаги кенгаши котибларининг, корхоналар ва хўжаликлар раҳбарларининг иштирок этиши сарҳисоб йиғинларнинг ишчанлигини, мавжуд муаммоларни ечиш, зарур тадбирларни белгилашга ёрдам берди...

Албатта, Республикамизда ёшларга оид қонун, Президент фармонлари ва ҳукумат қарорлари кўнгилдагидек бажарилаяпти деб таассурот туғдириш ниятидан йироқмиз.

Маълумки, ёшларга оид Қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда, унинг қабул қилинишида ташкилотимиз бошқош бўлган эди. Ҳали у қабул қилинмасдан олдин Самарқанд вилояти қонунда белгиланган айрим бандларига оид аниқ тадбирларни бажаришга киришган, Наманган вилоятида эса 1991 — 1995 йилларга мўлжалланган комплекс «Ёшлар» дастури 1991 йил 6 апрель куни вилоят сессиясида қабул қилинган эди.

(Давоми 2-бетда).

Келажакка ташланган нигоҳ

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг VII пленуми: воқеалар, қайдлар, ўйлар

(Боши 1-бетда).

...Маълумки, қандай бир тадбир бўлмасин, агарда у моддий жиҳатдан кафолатланган бўлмаса, — бу фақатгина чиройли шиор ёки ҳужжатдан бошқа ҳеч гап эмас. Буни яхши англаб етган ЁИ ташкилотлари ўз ташаббус ва саъй-ҳаракатлари билан 1990 йилнинг охири — 1991 йилнинг бошларидан ёшлар манфаатларини кўзлаб ёшлар жамғармаларини тузишга киришдилар. Масалан, Тўрткўл, Ҳамза, Иштихон, Хива ва Урганч районлари бунга яққол мисол бўла олади.

Ҳозирги кунда республикамиз районларида жами 20 та бундай жамғармалар тузилиб, улар ёшларга ижтимоий хизмат кўрсатиш борасида дастлабки қадамларини босмоқдалар.

Косон районидаги ёшлар жамғармаси ҳисобидан 200 ўқувчи ёш стипендия олади. Қолган районларда ҳам шунга ўхшаш ижтимоий аҳамиятга молик бўлган тадбирлар амалга оширилмоқда. Ёшларнинг ижтимоий хизматини республика миқёсида тузишдан мақсад ёшларни ва ёш оилаларни ижтимоий-иқтисодий, ҳамда ҳуқуқий томондан ҳимоялаш, ёшларнинг жамоат ташкилотларини ва улар қошида фаолият кўрсатаётган, халқ истеъмол молларини ишлаб чиқариш билан шуғулланадиган корхоналарни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш ва улар билан ҳамкорлик қилишдир. Ўзбекистон ЁИ МҚси худди шу ниятда ўз бюджетидан етти млн. сўмдан ортиқ маблағ ажратган эди. Хўш, натижа қандай бўлди дерсиз? Аниқ мисолларни келтириб ўтамиз.

Тошкент шаҳар қўмитасида талабалар концерни, меҳнат биржаси ва мактаб корхоналарининг маркази фаолият кўрсатиб келмоқда.

Сирдарё вилояти қўмитаси қошида ёшлар учун юридик маслаҳат пункти ва ёшларнинг мурувват жамғармаси ишлаётир.

Андижон вилояти қўмитаси қошида ҳам ёшларга юридик маслаҳат пункти фаолият кўрсатиб келмоқда.

Қолган вилоят ЁИ қўмиталари томонидан вилоят миқёсида ёшларнинг ижтимоий хизмати борасида эътиборга лойиқ бирон тадбир амалга оширилмаган.

Ижтимоий хизмат учун вилоятларга ажратилган бир қисм маблағлар иқтисодий бўҳрон оқибатида ходимларга ойлик маош сифатида ишлатиб юборилди. Ўша пулларнинг ишлатилиши мақсадлари тўғрисидаги маълумотлар Марказқўмга етиб келмаганлигининг сабаби ҳам ана шунда. Ўз вақтида «бечора чора истар» қабилида иш тутдик, аҳволимиз оғир эди, ходимларга иш ҳақи топиб бериш керак эди...

...Миллат мавжуд экан, албатта унинг аждодлар ва умумбашарий қадриятларга асосланган миллий мафкураси бўлмоғи шарт. Акс ҳолда ҳар бир миллат учун муқаддас бўлган тушунчалар ўз қимматини йўқотарди. Чунончи, бизнинг миллий ғоялар асосини Президентимиз таъкидлаганидек, ҳар бир кишида Ватанга садоқат, миллий ифтихор туйғусини шакллантириш, мустақилликни ҳимоя қилиш, озод ўлка фуқароси эканлигидан фахрланиш ҳиссини уйғотиш ташкил этадики, бундан-да улуғроқ вазифа бўлмаса керак. Яширишнинг ҳожати йўқ. Ўтган йили ёш ватандошлар анжуманига ташриф буюрган хорижлик миллатдошларимиз Ватан нақадар муқаддас, нондек азиз эканини намойиш этишди...

Шунга қарамай, маърузада барча масалалар кўтарилмади. Назаримизда уни тайёрлашда Марказқўм бўлимлари ва вилоят ташкилотлари етарлича иштирок кўрсатишмаган. Акс ҳолда бу фармон ва қарорларнинг бажарилиши билан боғлиқ жуда кўплаб муаммолар маърузага кирмай қолганга ўхшайди. Ким билади, балки имконият доирасидаги муаммолар хусусида гаплашиш ҳам тўғридир. Ҳар қалай, ташкилот олдидаги жиддий қийинчиликлар тўғрисида маърузада кам фикр юритилди.

Бу кемтикни музокараларда сўзга чиққанлар қайсидир маънода тўлдиришди ҳам. Аслида ҳам ўзи шундай бўлади. Тинглаб ўтириб, унда айтилган гапларни иккига бўлиш мумкин. Биринчиси, одатдагидек қилинган ишлар тўғрисида ҳисоб бериш бўлса, иккинчиси нисбатан жиддийроқ — ташкилотнинг моҳияти, унинг эртанги куни ва муҳими ҳозирги иш механизмини янада жонлироқ бўлишлиги тўғрисидаги фикрлардир. Ана шулар сирасига Сурхондарёнинг «биринчиси» Дамин Қобилов, Наманганнинг «биринчиси» Мухторали Жўрабоев ва Тошкентнинг «биринчиси» Жавоҳарлаъл Ҳакимовнинг фикрларини айтиш мумкин. Дамин ташкилотнинг ҳозирги ҳолати ва мавқеи ёшларни ҳам, бу соҳада ишлаётганларни ҳам қониқтирмаслиги, унинг мақомини ўзгартириш зарурлиги ва бунинг учун навбатдан ташқари съезд чақириш лозимлигини асослаб беришга интилди. Мухторалининг гапи шу билан қизиқарли бўлдики, у аввало Ёшлар Иттифоқининг ҳозирги номидан воз кечиш керак деди. Унинг фикрича «Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи» деган ном ҳеч қандай мазмун касб этмайди. Демак, бу Иттифоққа ҳар қандай ёшнинг кириши мумкин бўлиб қолади. Мисол учун «Комсомол» тарифининг мазмуни бор эди. «Ёшларнинг коммунистик иттифоқи» деган тушунчани берарди. Бизнинг Ёшлар Иттифоқи эса ўзининг алоҳида бир устивор ғоясидан келиб чиқиб ном олиши керак, дейди у. Мулоҳаза маъносида ном Ёш Ватанпарвар тарифи атрофида танланмоғини таклиф қилди.

Жавоҳарлаъл эса ҳар галгидек ўзига хос, конкрет, амалий масалаларни қўйди. У ташкилотнинг эртанги тақдири ҳақида гапириб, юқори доираларда келгусида Ёшлар Иттифоқининг халқ демократик партиясининг Ёшлар бўйича бир қаноти бўлиб қолиши тўғрисида фикрлар борлигини айтди. Шунингдек у яқинда ташкил этилган Ёшлар бўйича давлат кенгаши ҳақида гапириб, ташкилот келажакда унинг бўлими сифатида фаолият кўрсатиши мумкинлигини ҳам билдирди. У яна шунингдек ҳозирги мавжуд механизмни такомиллаштириш, ёшларга ва ташкилотга конкрет амалий ёрдамлар бериш лозимлиги, жумладан имтиёзли кредитлар ажратилиши кераклиги ҳақида гапирди.

Маърузалар ҳақидаги фикримиз якунида унда кўп бор тилга олинган иккита масала тўғрисида тўхталиб ўтмоқ эҳтиёжи сезилмоқда. Булардан бири «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида»ги қонундир. Гап шундаки, бир пайтлар бу қонунни яратиш тўғрисида айнан Ёшлар Иттифоқи ташаббускор бўлган эди. Ва кўп машаққатлардан сўнг бу қонун Олий Кенгаш томонидан қабул қилинди. Лекин дастлабки тасаввурдаги ишлар рўёбга чиқмади. Яъни ёшлар ҳаётида бу қонун чиққандан кейин ҳам жиддий ўзгариш бўлмади. Бунинг эса сабаби бор. Бу қонуннинг ёшлар ҳаётига реал кириб бориш механизмлари ишлаб чиқилмаган. Балки уни амалга ошириш бўйича ижрочилик ваколати тўлалигича Ёшлар Иттифоқига берилганда ва шунга яраша унга ҳуқуқий, иқтисодий ва моддий имкон яратилганда қонундан амалий фойда бўлармиди. Энг ачинарлиси шундаки, бу қонун ва унинг ҳаётийлиги тўғрисидаги баҳслар ёшлар билан боғлиқ ташкилотлардагина бормоқда холос. Кўпчилик ёшлар эса деярли бундай қонун борлигидан бехабарлар. Биз ишни энг аввало мана шу оғриқ нуқтадан бошламоғимиз керак эмасмикин.

Айтмоқчи бўлган иккинчи масаламиз эса бу ташвишларни маълум маънода тарқатиш эҳтимоли бор. Юқорида айтганимиздек, Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра Ўзбекистон Ёшлар ишлари бўйича республика кенгаши тузилди. Яқинда эса ана шу кенгашнинг Низоми тасдиқланди. Ўқувчига қисман тасаввур бериш учун ана шу низомдан айрим бандларни айтиб ўтмоқ жоиздир:

Ўзбекистон ёшлари ишлари бўйича Республика Кенгаши Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 4 декабрдаги қарорига мувофиқ ёшлар сиёсатини амалга ошириш, «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонунини ижро этиш учун тузилган.

Кенгаш тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда ёшларга оид давлат сиёсатидан келиб чиқувчи тадбирларга илмий жиҳатдан асосланган ижтимоий меъёрларни ва маблағлар ажратиш нормативларини ишлаб чиқади ва кўриб чиқиш учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритади.

Давлат бошқарув органлари, жамоат ташкилотлари ҳамда мулкчиликнинг барча шаклларидаги бошқа ташкилотлар ва корхоналар томонидан «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонуни талабларининг амалга оширилишини назорат қилиш;

ёшларнинг ижтимоий ва маданий камолоти, миллий ва маънавий эҳтиёжларни ҳисобга олган ҳолда уларни чин инсон руҳида тарбиялаш муаммоларини таҳлил қилиш;

ёшлар ўртасида ижтимоий жараёнларни уларнинг республикадаги сиёсий, ижтимоий-иқтисодий вазиятнинг ҳолатига таъсирини прогнозлаштириш вазифаларини белгилаш;

ёшларга оид давлат сиёсатидан келиб чиқувчи тадбирларга илмий жиҳатдан асосланган ижтимоий меъёрларни ва маблағлар ажратиш нормативларини ишлаб чиқиш;

ёшларга оид давлат сиёсати юзасидан қабул қилинадиган тезкор ва истиқболдаги чора-тадбирларнинг самарадорлиги юзасидан таклифлар тайёрлаш;

жойларда ёшлар ишлари бўлинмаларининг ва давлат жамоат ижтимоий хизматларини тузишга ва ривожлантиришга кўмаклашиш;

республика ёшлар, талабалар, ўсмирлар ва болалар ташкилотларининг ижтимоий аҳамиятга эга бўлган ташаббусларини қўллаб-қувватлаш;

ёшлар билан ишлайдиган кадрлар тайёрлашга ва халқаро алоқаларни ривожлантиришга кўмаклашиш.

Шуниси эътиборлики, кенгаш ўз ваколатларини амалга ошириш учун Республика Ёшлар жамоат бирлашмаси — Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи билан ўзаро ҳамкорлик қилади. Унинг ресурсларидан ва ташкилий тузилмасидан фойдаланади.

Бу Ёшлар Иттифоқига катта масъулият юкланаётганидан гувоҳ бериб турибди. Ким билади, эндиликда бу янги кенгаш раҳбарлигида ёшлар ҳаётида реал ўзгаришлар бўлар.

Пленумда ташкилий масала ҳам кўрилди. Ўтган пленумда Марказқўм котибларидан бири — Шуҳрат Қосимов бошқа ишга ўтганлиги учун вазифасидан озод қилинган эди. Бу гал яна бир котиб — Комил Жуманиёзов ташкилот билан хайрлашди. Бўшаб қолган икки котиблик ўрнига Тошкент вилоят қўмитасининг котиби Ғофир Раҳимшиқов ва Қашқадарё вилоят қўмитаси котиби Боймурод Юсуповлар сайланишди. Бу сайлов атиги бир неча дақиқани олганлиги эътиборлидир. Беихтиёр комсомол давридаги котиб сайлашдаги талашиш-тортишишлар, баҳс-мунозаралар эсга тушади. Ё Марказқўм аъзолари анчайин беэътибор бўлиб қолишган, ёки номзодлар чиндан ҳам бу жойга ҳеч эътирозсиз муносиб кишилар эди. Ҳарқалай иккинчиси юз берди деб ўзимизга тасалли берамиз.

Шу ўринда кадрлар масаласида ўйлаб қоласан, киши. Иккала янги сайланган котиб ҳам охирги иш жойида атиги икки ойгина ишлашди. Умуман кадрлар сиёсати таомилига кўра ходимни икки ойда бир ишдан иккинчи ишга ўтказиш, гарчи у кўтарилиш бўлса-да, мақсадга мувофиқ саналмайди. Унда бу ерда қандай ҳол юз берди? Назаримизда ташкилотда резервлар билан ишлаш масаласида муаммолар борлиги сезилмоқда. Қолаверса, ҳозирги раҳбарлик сиёсатининг муҳим шарти бўлган бир масалани эслатиб ўтамиз. Ҳар қандай сиёсатчи ўз командасини яратади. Кучли команда билангина катта ишларни қилиш мумкин. Шу маънода Адҳамжон Орзиматов ҳам ўз командасини яратиши керак. Ҳар қалай бу борада кеча дастлабки ишлар қилинди. Энди Ёшлар Иттифоқи тузилмасининг энг юқорисидаги бу «учликка» аҳллик, ишчанлик ва дадиллик тилаймиз.

Пленум ҳақидаги фикримизни якунлар эканмиз, ундаги асосий «гап»ни, ғоясини топишга интилдик. Назаримизда бу йиғинда ташкилотнинг эртанги куни тўғрисида қайғуриш нафаси сезилиб турибди. Кўп ишлар қилинганига, бозор иқтисодиётининг ва ўтиш даврининг дастлабки мураккабликлари ортда қолганига қарамай, Марказқўм аъзоларида ўз ташкилотларининг ҳозирги ишлари, ўрни ва мавқеидан тўла қониқиш ҳисси йўқ. Ҳозирга келиб у аввало мақомини, ваколатларини, ички тузилмаларини ва иш усулларини ўзгартириш лозимлиги кўндаланг бўлмоқда. Ким билади, пленумда айтилганидек, балки яқин орада съезд ўтказишга тўғри келар. Омон бўлсак, кўрармиз. Нима бўлганда ҳам ҳозирги пайтда ёшлар ҳақида қайғурувчи энг катта ташкилот шу экан, ва у ёшлар орасида энг кўп сонли экан, унинг тақдири ёшлар билан бефарқ бўлмаган барчани қизиқтириши лозим.

Аҳрор АҲМЕДОВ,
«Туркистон» махсус мухбири.

Муҳаммад АМИН
сувратлари.

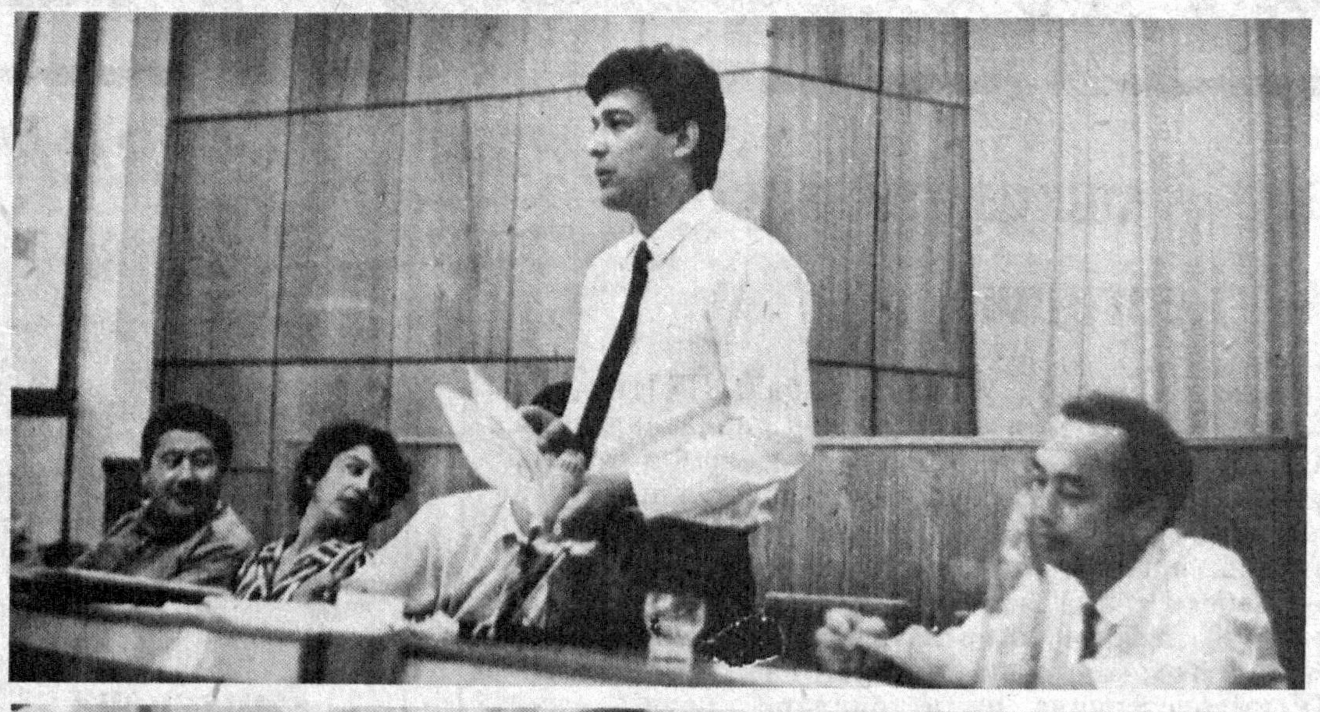

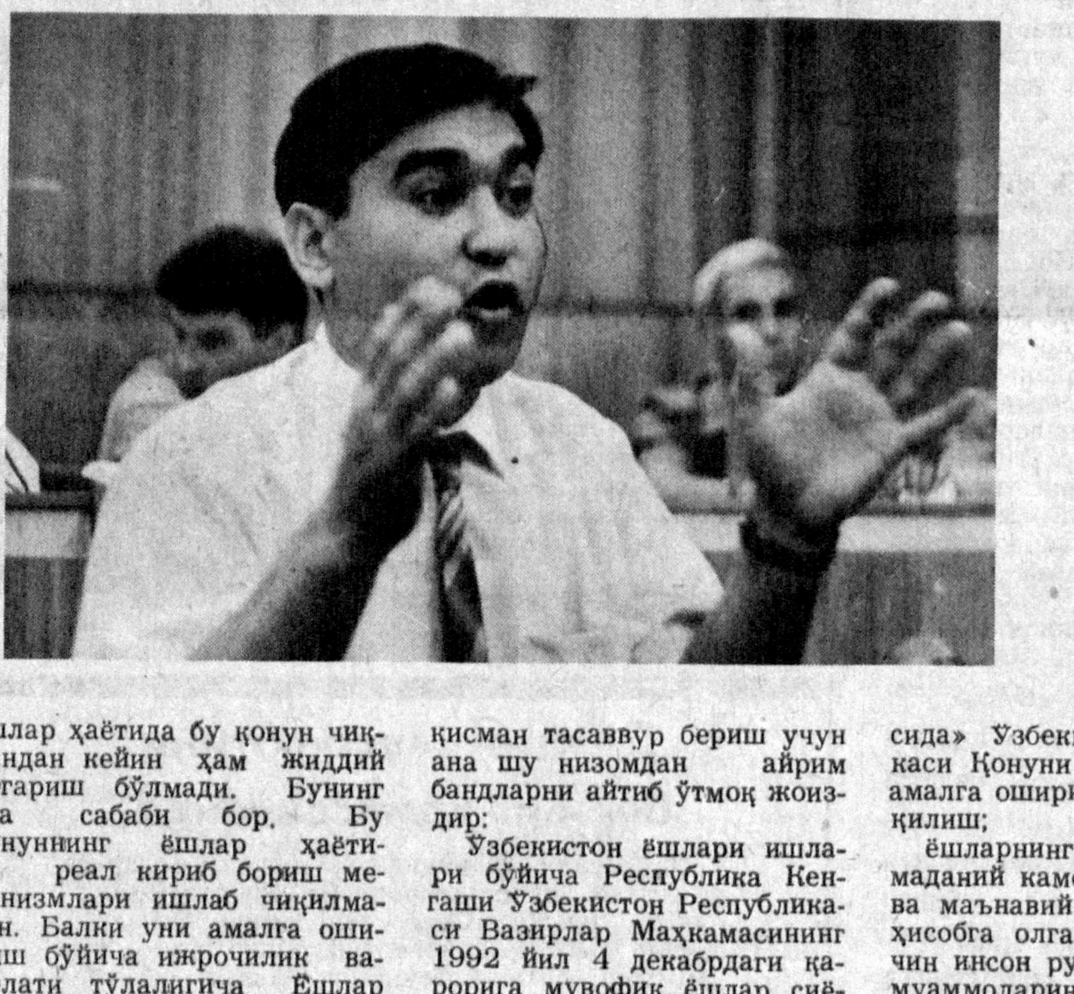

«КЕТГАН» ВА «КЕЛГАН»
КОТИБЛАР БИЛАН СУҲБАТ

Комил Жуманиёзовни ҳамма суюб «ёшулли» дейди. Бу аввало унинг Хоразмданлиги, қолаверса, оғир вазминлиги, ўйлаб-ўйлаб керакли гапни гапириши учун ҳам бўлса керак. Шу куни ёшуллига чопон кийгазишди, фаҳрий ёрлиқ беришди, гуллар тутишди. Сўнг минбарга чиқиб у шундай деди:

«Ўзбекистон Ленин комсомоли Марказий Қўмитасининг охирги секретарларидан бириман.

Тақдир шундай экан, республикамиз ёшларининг бошини бирлаштирувчи янгитдан тузилган Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг илк котибларидан бири бўлдим.

Биз ана шу ташкилотни оёққа турғазишда, унга озгина бўлсаям ҳурмат, обрў ва ишонч орттириш борасида қилган камтарона улушимизга эртага тарих баҳо берсин.

Ҳаётимнинг энг жўшқин ва серғайрат даврини ёшлар ташкилотига бағишлаганимдан ҳеч афсусланмайман ва нолимайман. Ҳеч қачон ташкилотдан бир нарсани ўмариш ниятида бўлмаганман ва мансаб талаб қилмаганман. Ҳеч қачон бировга ғаразлик қилмаганман ва нотўғри маслаҳат бермаганман. Ҳеч қачон ўзимнинг, оиламнинг дардини ташкилот ташвишларидан устун қўймаганман. Шунинг учун ҳам мени тарбиялаган, ҳурмат ва обрў берган, дўст ва танишлар орттирган ташкилот олдида таъзим қиламан ва қарздорман.

Янги сайланган котибларга эса биз бошлаган хайрли ишларни давом эттиришни, қилмаган юмушлар ва йўлларни излаб топишни ва ҳеч қачон ундан олдин ишлаб кетган ҳамкасблари изидан тош отмасликларини тилайман.

Сўзимни ҳазрат Навоийнинг бир гапи билан тугатсам:

Қила олғунча ул бўлсин
шиоринг
Ки яхши от қолғай
ёдгоринг».

Комилжон билан савол-жавоб қилиб ўтирмадик. Юракдаги бор гапини ўзи айтиб қўя қолди. Унга янги ишда омадлар тилаймиз.

Ғофур Раҳимшиқов чўрткесар, дангалчи, чапани йигит. Илгари катта мажлисларда ёшларга эътибор оширилиши ҳақида жиддий, конкрет гапларни айтиб, олқишлар оларди.

— Энди ўзингиз ҳам «каттасиз». Буёғи қандоқ бўлади? У нимага ишора қилаётганимизни сезди шекилли, кулиб қўйди.

— Мен қаерда ишламайин ўз принципларимдан чекинмайман. Ёшлар ва ташкилот манфаатларини ҳамма жойда ҳимоя қиламан.

— Янги раҳбар сифатида энг аввало эътиборни нимага қаратасиз?

— Ўзбекистон ўзининг мустақил миллий мафкурасини яратишга киришди. Ниятим ёшлар ташкилотининг мафкура бўйича ўз дастурини тайёрлашига ҳисса қўшиш. Аслида мафкурани ҳам энг аввало ёшлардан бошлаш керак...

Боймурод Юсупов ўз Қашқадарёсига вилоят котиби бўлиб боргунча Марказқўмда ишлаган эди. Вилоятда иш бошлагач, бир кун сим қоқиб «Қашқадарёда «Туркистон» кунларини ўтказсак», деганди. Боймуродни ҳурмат қилганимиздан, кўпдан бери Қашқадарёда бўлмаганлигимиздан ва қолаверса байрам баҳона ёшлар билан, меҳнаткашлар билан учрашувлар ўтказиш, шу зайл ташкилот обрўсига бир мисқол бўлса-да, обрў қўшиш ниятида рози бўлгандик.

— Буёғи нима бўлади энди, — деб сўрадик, ҳазиллашиб.

— Байрам бўлади! Бўлганда ҳам зўр бўлади, — деди янги котиб.

БУ КЎҲНА ДУНЁ
ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

Дорилфунунлар ҳамкорлиги

Фарғона Давлат дорилфунуни билан Туркиянинг Бурса шаҳридаги Улуғ тоғ университети ўртасида ўзаро ҳамкорлик йўлга қўйилди. Туркия ўқув юрти талабаларни ўқитишда ўзига хос услубга эга. Бу ерда машғулотлар уч босқичда ташкил этилган, дастлабки икки йиллик ўқувда ёшлар бирон ҳунар эгаллайди. Агар талаба ўқишни яна давом эттирса, навбатдаги босқичда тўрт йил таълим олиб, олий маълумотга эга бўлади. Юксак ўқув деб аталмиш учинчи босқичда эса фан докторлари тайёрланади.

Шартномага кўра, Фарғона дорилфунунида 10 нафар туркиялик, Туркияда эса шунча фарғоналик талаба билим олади. Дорилфунунларнинг муаллимлари ҳам ўзаро тажриба алмашишади. Янги ўқув йилидан бошлаб Фарғона дорилфунунининг тил ўрганиш марказида турк тили махсус дастур асосида ўқитилади.

(ЎзА мухбири).

ГОНКОНГ ХИТОЙГА ҚАЙТАРИЛАДИ

Хитой Буюк Британия ташқи ишлар вазири Дуглас Хэрднинг бугун Пекинга қиладиган ташрифи дуруст натижага эришиш имконини беришидан умидвор, деди ХХР ташқи ишлар вазирининг ўринбосари Цзян Эньчжу.

Маълум бўлишича, музокараларнинг ҳозирги еттинчи давраси арафасида Пекин билан Лондон бир-бирларини қўшма баённома ва илгари имзоланган бошқа ҳужжатлар руҳига риоя этишга чақирдилар. Шу ҳужжатларда Британия назорати остида турган Гонконгни 1997 йилга бориб Хитойга қайтариб бериш тартиби кўзда тутилган.

ПОКИСТОНДА УЧРАШУВ БЎЛАДИ

Покистон Босния ва Герцеговина мусулмонларига ёрдам бериш масаласини муҳокама қилиш учун Ислом давлатлари ташқи ишлар вазирларининг шошилинч кенгашини чақиришни таклиф қилди. Ахборот маҳкамаларининг хабарига кўра, Покистон ташқи ишлар вазирлигининг расмий вакили бу учрашувни 12 июлда Исломободда ўтказиш белгиланганини маълум қилди. Унда Миср, Эрон, Сенегал, Туркия, Саудия Арабистони, Индонезия ва Марокаш ташқи сиёсат маҳкамаларининг бошлиқлари қатнашадилар.

ЖЎНАБ КЕТИШДИ

Ироқнинг қуролсизланишини назорат қилувчи БМТ текширувчилари гуруҳи мамлакатдан жўнаб кетди. Бу гуруҳнинг ракета синаш майдонларига видеокамералар ўрнатишга Бағдоддан розилик олиш учун бир ой қилган уриниши наф бермади.

Ироқда чиқадиган «Бобил» газетаси текширувчиларнинг жўнаб кетишини шарҳлаб, бу нарса «Ироқ халқига қарши қароқчилик ҳаракатлари ва ҳарбий тажовуз қилиш учун баҳона бўлмаса, яхши эди», — деб ёзади.

Текширувчилар орасида америқоликларнинг борлиги АҚШнинг ироқликларга қарши фитна тайёрлаётганидан дарак беради. «Ироқ дўқ-пўписага бўйсунмаслигини кўп марталаб айтган эди», — деб ёзади газета.

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

КУНИ кеча Озарбайжон Бош вазири этиб сайланган Сурет Ҳусайнов янги ҳукуматни тузиш билан боғлиқ масалаларни ўрганишга киришди.

* * *

РОССИЯ Олий Кенгаши ҳукуматга Эстония Республикасига таъсир ўтказишнинг сиёсий, иқтисодий ва бошқа чораларини кўришни, жумладан, Россия қўшинларини олиб чиқиб кетишни бутунлай тўхтатиб қўйишни топширди.

Эстония парламенти қабул этган «Ажнабийлар тўғрисида»ги қонунга жавоб тариқасидаги бу қарорни Россия депутатлари деярли бир овоздан қабул этдилар. Қонун 500 минг русийзабон аҳолини иккинчи нав одамлар ҳолатига тушириб қўяди.

* * *

РАТА — ТАСС мухбирининг Минскдан хабар қилишича, Станислов Шушкевич республиканинг МДҲ доирасида биргаликдаги хавфсизлик ҳақидаги шартномага қўшилишига қарши эканини айтди. Унинг айтишича, бетараф Беларуснинг бирон-бир халқаро ҳарбий иттифоққа кириши жаҳон ҳамжамиятининг салбий муносабатига сабаб бўлиши ва республиканинг суверенитетини чеклаб қўйиши мумкин, деди у.

* * *

ТОЖИКИСТОННИНГ «Ховар» ахборот маҳкамаси хабар қилади: Душанбе цирки икки йиллик мажбурий танаффусдан кейин яна очилди.

— «Ҳамкасбларимиз — ўзбекистонлик хизмат кўрсатган артист Фарҳод Ражабов билан россиялик сеҳргар профессор Сергей Чариқов мавсумнинг очилишига келганликлари учун улардан беҳад миннатдормиз, — деди «Тожикцирк» директори Абдуҳамид Назаров. — Бизнинг гуруҳимиз янгиланган таркибда фаолият бошлади. Биродаркушлик уруши оқибатида республикани тарк этишга мажбур бўлган артистларимизни қайтиб келишга даъват этяпмиз».

(ЎзА).

ЭРОНГА ЁРДАМ

Хитой 300 мегаватт қувватли ядро реактори қуришда Эронга ёрдам беради, деб хабар қилади Эроннинг Ирна расмий ахборот маҳкамаси. Эрон — Хитой иқтисодий комиссиясининг Теҳронда бўлиб ўтган мажлисида шу қарорга келинди.

Хитой томони Теҳронда метро қуришга 1 миллион доллар қарз беришга ҳам тайёрлигини билдирди. ХХРга Эрондан нефть, темир ва бошқа бир қанча моллар етказиб бериш ҳақида битим имзоланди.

Б. КЛИНТОННИНГ АЙТГАНЛАРИ

АҚШ Президенти Б. Клинтон маориф ходимлари миллий уюшмасининг Сан-Францискодаги йиллик конференциясида сўзга чиқиб, бундай деди: «Мен дунёнинг еттита етакчи давлати раҳбарлари кенгашида қатнашиш учун Токиога жўнаб кетяпман. Осиё мамлакатлари бўйлаб сафарга чиқар эканман, бу минтақа келгусида жуда муҳим ўрин олиши муқаррарлигини уқтириб ўтмоқчиман. Ҳозирнинг ўзидаёқ савдо-сотиғимизнинг 40 фоиздан кўпроғи Осиё — Тинч океан минтақасига тўғри келмоқда».

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

РЕКОРДЧИ МОТОЦИКЛЧИЛАР

● ИРБИТЛИК мотоциклчилар — Александр Буланов, Анатолий Бекишев ва Константин Матвеевлар Гиннеснинг «Рекордлар китоби»га «кириш» учун кураш олиб боришмоқда.

Улар 6 июндан бери рулда, тўғрироғи, йўлда. Қизиғи шундаки, улар умуман тўхтамасликка шартлашишган. Шунинг учун ҳам йўлда кетаётган пайтда ишдан чиққан спидометрни алмаштиришган, шамол тўсувчи ойна синиб қолувди, уни янгилашган, ҳатто бензинни ҳам юриб кетаётган пайтда қуйишади.

Бу спортчилар 23 июнгача 23 минг километрлик йўл босишган. «Рекордлар китоби»га тиркалишлари учун яна 15,5 минг километр йўл босишлари керак.

Дарвоқе, рекордчилар Ирбит мотозаводида ишлаб чиқарилган Урал маркали кажавали мотоциклда юришибди.

ЎЛИМ ЖАЗОСИ

● ҲОЗИРГИ кунда дунё бўйича 106 мамлакатда ўлим жазоси бор экан. Шу кунгача бу жазодан 48 мамлакат воз кечган. Ўтган йили дунё бўйича 1708 нафар жиноятчи ўлим жазосига маҳкум этилган, албатта, суд ҳукмига биноан. Бу жазони қўллашда биринчиликни Хитой олган, яъни у ерда 1079 нафар жиноятчи отувга ҳукм этилган, Эронда эса 325 нафар.

ЖУРЪАТСИЗ РЕКОРДЧИ

● ЯҚИНДА Ижевск шаҳридаги металлурглар санъат саройида пиво ичиш бўйича «Пиво қироли» деган мусобақа ўтказилди. Албатта бу танловда ҳам биринчиликни қўлга киритган одам бор. Бироқ у ўз номини ошкора айтишга журъатсизлик қилди, хотини ва ишхонасидаги раҳбарлар бу воқеадан бехабар бўлишини маъқул кўрди.

Бу рекордчи бир дақиқада 2 литр «Жигулевский»ни сипқорди. Ундан ўзиб кетадиганлар бўлмади. Аммо мазкур рекорд дунё бўйича эмас. Дунёда ундан ўтиб тушадиган наҳанглар бор. Шунинг учун ҳам унинг номи Гиннеснинг «Рекордлар китоби»га ҳали-бери киритилмаса керак.

Бир асар таҳлили

Мен Ватандан кетмаганман...

Ватан... Киндик қонинг тўкилган макон... Шу маконга бўлган муҳаббат қайғусидан ҳам юксакроқ туйғу бормикан оламда! Шу туйғу эмасмикан инсонни маънавий камолотга элтгувчи омил!

Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Ориповнинг «Фурқат нидоси» шеъри улуғ бобомиз Зокиржон Холмуҳаммад ўғли Фурқатнинг аччиқ тақдири, ватангадоликда, ғурбатда кечган ҳаёти ҳақидадир. Мазкур шеърий асар арузнинг рамал баҳрида, рамали мусаммани маҳзуф (рукнлари: фоилотун, фоилотун, фоилотун, фоилун) вазнида битилган. Бу ўз навбатида улуғ шоиримиз руҳиятини беришда юксак аҳамият касб этган.

Маълумки, шоирнинг ватангадолиги сабаблари адабиётшунос олимларимиз ўртасида кўпгина мунозараларга сабаб бўлган. Фурқатшунос олим, филология фанлари доктори, профессор Ш. Юсупов Ўзбекистон Жумҳурияти Марказий Давлат архивидаги материалларга асосланиб, Фурқатнинг чет элларга чиқиб кетиши шоирнинг ўз хоҳиши билан бўлмаганлиги, балки, чор маъмуриятининг махсус ташкил қилинган ҳийласи туфайли уюштирилганлиги ҳақидаги фикрга келадики, бу фикр ҳақиқатга яқиндир. Абдулла Ориповнинг муваффақияти аввало мана шу илмий ҳақиқатни бадиий ҳақиқатга айлантира олганлигидадир.

Мен Ватандан кетмаганман,
Айри тушганман холос.
Ажрагандек сув кечарда
Бир нафас тандин либос.

Ватандин кетмоқлик, бу — ўз ихтиёри билан тарк этмоқ маъносидадир. Айри тушмоқлик эса бу ҳолатнинг ихтиёрдан ташқари, қандайдир мажбурият асосида воқеъ бўлганлигини билдиради.

Абдулла Орипов ниҳоят даражада нозиктаъб шоир. Айниқса худди шу ўринда унинг сўз танлаш маҳоратига тан бермаслик мумкин эмас.

Шоир ушбу байтда улуғ бобомиз Фурқат тилидан Ватандин кетмоқлиги ўз ихтиёри билан бўлмаганлигини, балки бу чинакам айрилиқ эканлигини алоҳида таъкидлайди. Иккинчи мисрада эса Ватандан айри тушмоқлиги «сув кечарда бир нафас тандин либос ажраши» каби кутилмаган бир вазиятда, тўсатдан содир бўлганлигини қайд этади. Мазкур байтда шоир фикрнинг ниҳоятда гўзал бадиий шаклда берилишида мумтоз адабиётимиздаги ташбиҳ санъатидан жуда ҳам унумли фойдаланган.

Ватангадолик сабабларини Фурқатнинг ўзи қуйидагича изоҳлайди:

Айди: «Эй бечора, қилдинг
на учун тарки Ватан!»
Ман дедим: «Ғурбат —
да Фурқат бор экан
тақдирда!»

Бир умр Ватандин айри яшамоқлик — улкан фожиа. Буни тақдири азалнинг иши деб билиш, умуман, тақдирга ишониш — улкан бахт. Зеро, тақдирнинг иши эканлигини англаса, инсон ҳар қандай мусибатни-да енгишга қодир.

Шоирдаги тақдирга бўлган беқиёс ишонч ватангадоликда кечган оғир дамларда ҳам ундаги келажакка бўлган умид туйғусини сўндирмаган деган хулосага келишимизга асос бор.

Бизнинг назаримизда, Абдулла Орипов шеърининг иккинчи мисрасида ҳам шоирнинг ватанжудолиги тақдири азалнинг иши эканлигига ишора бордек туюлади.

Юрт у ёнда, мен бу ёнда,
Ўртада ҳижрон сели,
Анга кўприк ташламакка
Байтларим бўлди асос.

Ушбу байтни ҳақли равишда биринчи байтнинг изчил давоми деб айтиш мумкин. Мазкур байтнинг биринчи мисрасига диққат қилинг-а, ғазалнинг матлаъидаги «Мен Ватандан кетмаганман, айри тушганман холос» мисраси энди бизга бошқача кўринишда, образли тарзда тақдим этилаётганлигининг гувоҳи бўламиз.

Абдулла Орипов айриликни «ҳижрон сели»га қиёс этади. Селнинг бу ёнида она юрт, у ёнида эса ночорликда қолган шоир. Ушбу мисрада Абдулла Ориповнинг маҳорати шу даражага етадики, сўзлар воситаси билан кўз олдимизда жонли манзарани гавдалантира олади.

Фақатгина юксак қийматга эга бўлган асарларгина мазкур «ҳижрон сели»га «кўприк» вазифасини ўтай олади. Ҳақиқатан ҳам Фурқат бутун умр Она—Ватанидан йироқда яшаган бўлса-да, унинг ўлмас асарлари қарийб бир асрдан буён ватандошлари томонидан севиб ўқилмоқда. Яъни, шоирнинг муқаддас руҳи мумтоз асарлар кўринишида Она Ватанда яшамоқлик бахтига мушарраф бўлди.

Мазкур мазмунни ифодалашда шоир таносиб санъатидан («Ҳижрон селига кўприк ташламак») унумли фойдаланган.

Фурқат ўзининг ватангадоликдаги ҳаётини, ёру диёридан айри ўтган умрини адашган итнинг сарсон-саргардонлигига қиёслайдики, бу шоир бошига тушган мусибатнинг нечоғлик оғир эканлиги билан изоҳланади:

Адашган ит каби Фурқат,
қаён борғум билолмасман,
Қачон бўлғайки, топғайман
хабар ёру диёримдан.

Мақсуд Шайхзода ёзади: «Дарҳақиқат, кишида андиша, изтироб ва чуқур ғалаён қай даражада мотамангиз бўлмоғи лозимки, шоир (Фурқат — Н. А. Ҳ.) ўз дарбадарлигини овора итнинг дайдишига ўхшатиб қўйса? Бундай бир ташбиҳга бориб етиш учун шоир нақадар маънавий мусибатга чулғанган бўлиши керак, ахир!»

Югурсам ҳар тарафға айб
қилмангким, бу водийда
Мисоли телба итман,
карвонидин адашганман.

Фурқат дарбадарлигини Абдулла Орипов янада таъсирлироқ мисраларда ифодалайди:

Ўксиб-ўксиб йиғладим мен
Мисли тил билмас гўдак,
Онаизор кўкрагидин
Айрилиб қолган бехос.

«Онаизор кўкрагидан айрилиб қолган тил билмас гўдак!» Унинг ўксик йиғисини эшитишдан ҳам ортиқроқ фожиа бўлиши мумкинми?! Жонидан ҳам ортиқ севган Она-Ватанидан айри ғурбатда умр кечирган Фурқат аҳволи руҳиясини ифода этишга бундан-да таъсирлироқ ташбиҳ топиш қийин. Фақатгина муштоқлик дардини, Ватан соғинчини, она диёридан узоқда жон бериш нақадар оғир кулфат, нечоғлик оғир фожиа эканлигини юракдан ҳис қилган шоиргина юқоридаги каби ташбиҳни топа олади.

Мен Ватанда Холмуҳаммад
Ўғли Зокиржон эдим,
Фурқатий деб ном қозондим,
Бунда ҳижрон иқтибос.

Фурқатнинг адабий тахаллуси борасида ҳам адабиётшуносларимиз ўз фикр-мулоҳазаларини баён этишган. Жумладан, филология фанлари доктори А. Абдуғафуров ўзининг «Зокиржон Фурқат» номли монографиясида шундай ёзади: «Танланган тахаллусининг мазмуни ҳам («Фурқат» айрилиқ, жудолик демакдир) унинг туғилган жойи Қўқондан ташқарида қабул қилинганига очиқ ишора этади. Бу Янги Марғилон бўлган. Чиндан ҳам, Зокиржоннинг ота-она бағридан чиқиб, биринчи бор мустақил ҳаёт кечирган жойи Янги Марғилон бўлган».

Мақсуд Шайхзода эса Фурқатнинг

Айди: «Эй бечора, қилдинг
на учун тарки Ватан!»
Ман дедим: «Ғурбат-да
Фурқат бор экан
тақдирда!»

байтини келтирар экан ёзади: «Бу ерда шоир сўз ўйини қилиб «Фурқат сўзини ҳам адабий тахаллуси қилиб, ҳамда унинг арабча луғавий маъноси (айрилиқ)ни назарда тутиб истеъмол этади. Бу фактда тақдирнинг ажиб тасодифини қаранг: Зокиржон ҳали Ватанда эканлигида ўзига номи мустаор (яъни, тахаллус) қилиб «Фурқат» сўзини олган эди. Албатта, у чоғларда, у, кейинги бошига тушадиган саргузаштларни, яъни, ўз элу юртидан айрилишини билмас эди».

Фурқатнинг ўзи «Саргузаштнома»да шундай ёзган эди: «Фурқат иборатиким, маъниси жудолиғдир, хосият боисидин марғуб кўринмамиш, бу аснода дигар тахаллус илтимос айладим (дўсти Шарифхўжа эшондан — таъкид бизники Н. А. Ҳ.), эрса «қоф» бор гарон Фурқат белидин олиб, ҳурмат юзидин ҳарфи «ҳо» дохил айлаб Фарҳатға табдил қилдилар. Фақир бу тахаллусни ҳумоюн кўруб фол қилдим. Алҳамдулиллаҳким муборак натижалар ҳосил бўлди. Баъдазон бу лақаб тоза ва жадид абётлар бирла иштиҳор топти».

Лекин афсуски, Фурқатнинг Фарҳат тахаллуси билан ёзган асарлари ҳозиргача топилган эмас. Бизнинг фикримизча, улуғ шоиримиз Фарҳат тахаллусини жуда оз муддат қўллаган ва кейинги шароит унинг чет элларга чиқиб кетмоқлигини тақозо этгандан кейин, яъни, Она-Ватани билан ҳақиқий айрилиқ онлари бошлангач, яна Фурқат тахаллусини қўллаган бўлса керак.

Юқоридаги байтда Абдулла Орипов Фурқат тахаллусининг «айрилиқ» маъносини беришига ишора қиладики, мумтоз адабиётимиздаги талмиҳ санъатидан фойдаланиш натижасида фикр ниҳоят даражада гўзал ифода этилган.

Сўнмаган ишқ, ўлмаган
қалб,
Бир уюм тупроқ бўлиб,
Сарзаминдан бош кўтарди,
Ушбуга қабрим қиёс.

Юқоридаги байтдан шундай фикрни англаш мумкинки, инсон жисман интиҳо топиши мумкин, лекин, ҳақиқий инсоний маънавиятнинг, ҳақиқий инсоний муҳаббатнинг умри боқийдир. Бундан хулоса шулки, инсоннинг фоний дунёдаги ҳаёти ўз интиҳосига етгач, унинг боқий дунёдаги ҳаёти, яъни, ҳақиқий ҳаёти бошланади.

Абдулла Орипов мазкур фикрни ўзига хос бадиий услубда, ниҳоят даражада гўзал ифода эта олган.

Ким Ватан деб ёна-ёна
Кул бўлиб битмиш магар,
Ўт-оловни мендан олсин
Ўт-олов мендан мерос.

Фурқатдаги Ватанга бўлган чексиз муҳаббат туйғуси, дўсту ёрларга бўлган соғинч ҳисси Абдулла Орипов қаламида ифода этилган. Кези келганда шуни алоҳида таъкидлашни хоҳлардикки, агар «Фурқат нидоси» шеъри эълон этилса-ю, муаллифи кўрсатилмаса эди, ҳеч шак-шубҳа йўқки, шеър Фурқатга нисбат берилган бўлур эди. Бизнинг фикримизча, ушбу кичик ҳажмли асарни ҳақли равишда, Фурқат ҳақида ёзилган достонга тенглаштириш мумкин. Шеърнинг чуқур мазмуни, кенг мушоҳадага йўл бериши бундай хулоса чиқаришга асос беради. Шубҳа йўқки, монолог тарзида ёзилганлиги мазкур асарнинг муваффақиятини таъминлаган.

Абдулла Орипов шеърини қуйидагича якунлайди:

Шоирингни ёд этарда
ўзбегим,
Сендан ўтинч:
Бир-бирингга қил мурувват,
Бир-биринг бағрингга бос!

«Бирлашган ўзар, бирлашмаган тўзар» — дейди халқимиз. Тарихимизга, ўтган кунларимизга назар ташласак, бунга ўзимиз ҳам гувоҳ бўламиз. «Куч бирликда» — дейди яна халқимиз. Шубҳасиз, Абдулла Орипов юқоридаги байтда ўз халқининг аҳил, қудратли бўлмоқлигини орзу қилади ва бу ниятини ўзбекона руҳда баён этади. «Бир-бирини бағрига босиш» фақат ўзбеккагина хос бўлган одатдир. Шоиримизнинг айнан шу иборани ишлатиб мурожаат этиши ҳам бежиз эмас. Зеро, бизнинг имону-эътиқодимиз дастури бўлмиш Қуръони каримда ҳам шундай марҳамат қилинади: «Мўминлар, ҳеч шак-шубҳасиз, оға-инилардир. Бас, сизлар икки оға-инигизнинг ўртасини ўнглаб қўйинглар! Оллоҳдан қўрқинглар — шояд (у зот томонидан бўладиган) раҳматга эришсангизлар». («Ҳужурот» сураси, 10-оят).

Шундай экан, келинг, шоир айтганидек, бир-биримизни ўзбекона кенг бағримизга босайлик, тангри таолодан ҳар бир ишда баҳамжиҳат бўлмоқлигимизни сўраб дуо қилайлик. Бутун умри Ватандан йироқда ғурбатда ўтган бўлса-да, бир нафас ҳам Она-Ватан ёдини тарк этмаган, ўзидан ўлмас мерос қолдирган улуғ шоиримиз Зокиржон Холмуҳаммад ўғли Фурқатнинг руҳи поклари ҳаммамизга мададкор бўлсин!

Нурбой АБДУЛ ҲАКИМ.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **ЎЗБЕКИСТОН** Республикаси қардош Тожикистонга ҳар томонлама ёрдам кўрсатмоқда. Куни-кеча бу ерга темир йўл орқали Ўзбекистон кимё заводларидан 145 минг тонна минерал ўғит келтирилди.

● **ГРУЗИЯ** Олий Кенгаши раиси Эдуард Шеварднадзе Абхазияда ҳарбий ҳолат жорий этиш тўғрисида, фармон чиқарди.

● **ХОРИЖДА** ва ҳамдўстлик мамлакатларида таълим олаётган тожикистонлик талабалар учун классик шоир Камол Хўжандий номидаги стипендия таъсис этилди. Бу стипендия биринчи бўлиб Москва Бадиий Академияси талабаси М. Холматовга берилди.

● **ОНАДЎЛУ** агентлигининг хабар беришича, Туркия Буюк Миллат мажлиси Тўғри йўл партиясининг раҳбари Тансу Чиллер бошчилигидаги ҳукуматга ишонч билдирган. Маълумки, ўтган ойнинг иккинчи ярмида Туркия Президенти Сулаймон Демирэл Тансу Чиллерга ҳукумат тузиш вазифасини топширган эди. Асосан тўғри йўл партияси ва Эрдал Инэню бошчилигидаги социал демократ халқчил партия вакилларидан иборат бўлган ҳукумат ана шундай ишонч овозига эга бўлди.

Тансу Чиллер бошчилигидаги кабинет Туркия тарихидаги эллигинчи ҳукумат бўлиб, у биринчи бор аёл киши томонидан бошқарилмоқда.

● **УКРАИНА** Президенти Леонид Кравчук Қрим жумҳуриятини эркин иқтисодий минтақага айлантириш ҳақидаги Фармонга имзо чекди.

● **БОЛГАРИЯДА** тоталитар тузум пайтида туркларнинг барча исмлари европалаштирилганди. Яқинда жумҳурият ҳукумати халқ талаби билан туркча исмларни тиклашга рухсат берди.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **ҚИРҒИЗИСТОН** парламентининг комиссияси республика ҳукумати билан Канаданинг «Камеко» корпорацияси ўртасида Кумтор тоғидаги олтин конидан фойдаланиш хусусида тузилган шартномани ўрганиб, уни «талончилик» деб атади ва ҳужжатни бекор этишни талаб қилди.

— «Камеко», — дейилади жамоатчиликка ва депутатларга Очиқ хатда, — 45 миллион долларни, бутун дунёдаги одатга кўра, давлат бюджетига эмас, балки ўзининг бўлимига ажратар экан. Канада фирмаси Қирғизистонга бор йўғи 1 миллион доллар маблағ бериб, асл металл сотиш йўли билан 2,397 миллиард АҚШ доллари миқдорида даромад олар экан. Шартнома республиканинг миллий бойликларини жинояткорона талон-тарож қилишга олиб боради, деб таъкидланади хатда.

● **ТОЖИКИСТОН** Вазирлар Кенгаши чет элларга мол чиқариш ва тушаётган валюта устидан тегишли назорат ўрнатишга қарор қилди.

Олинган маҳсулот эвазига Тожикистонга мол етказиб беришни таъминлайдиган ва ўз фойдасининг бир қисмини Тожикистон иқтисодиётига сарфлайдиган хорижий фирмаларга яхши шароит яратиб бериладиган бўлди.

● **ОЗАРБАЙЖОН** Бош вазири Сурет Ҳусайнов фуқароларга мурожаат этиб, «Ватанни ҳимоя қилиш соҳасидаги инсонийлик бурчини бажариш»га чақирди. У уруш зонасидаги қисмлардан ўзбошимчалик билан кетиб қолган барча ҳарбий хизматчиларга 8 июлгача хизматга қайтишни буюрди. Акс ҳолда қочоқлар уруш вақти қонунларига биноан жазоланади.

РАТА — ТАСС мухбирининг Бокудан хабар қилишича, ҳозир Сурет Ҳусайновнинг ўзи жанговар ҳаракатлар зонасида турибди.

ШАХМАТ МАКТАБИ ОЧИЛДИ

Самарқанддаги «Ганжина» кичик корхонаси миллий қадриятларни, қадимий санъат турлари ва халқ анъаналарини тиклаш борасида хайрли тадбирларни амалга оширмоқда. Жамоа фаоллари ташаббуси билан бу ерда миллий шахмат мактаби очилди.

— Шахматни оммалаштириш, уни янада ривожлантириш эзгу муддаомиз, — дейди мактаб директори Облоқул Собиров. — Дастлабки талабаларимиздан кўнглимиз тўқ. Улар республика ва халқаро мусобақаларда муваффақиятли қатнашиб, фахрли ўринларни эгалламоқда.

(ЎзА мухбири).

СПАРТАКИАДА ТИКЛАНМОҚДА

Йигирма йилдан сўнг қайта тикланган «Спартак» жамияти шу йил 5—9 август кунлари спортнинг етти тури бўйича спартакиаданинг финал қисмини ўтказмоқчи. Мусобақалар Россия Давлат Жисмоний тарбия қўмитаси билан биргаликда Самара шаҳрида жисмоний тарбиячилар куни муносабати билан бўлиб ўтади.

МДҲ миқёсидаги бу йирик турнирга Озарбайжон, Қозоғистон, Белорусь, Украина, Россиянинг кўплаб вилоятларидан спортчилар таклиф этилади. Ўзбекистонликларнинг ҳам спартакиадада иштирок этишлари кутилмоқда.

ФУТБОЛ РИВОЖИ ЙЎЛИДА

Тошкент шаҳар ҳокими, шаҳар Футбол федерациясининг раиси А. Фозилбеков «Тошкент шаҳрида футболни янада ривожлантириш тўғрисида» қарор қабул қилди. Футболни оммавийлигини ошириш, намунали ташкилотчилик вазифалари юзасидан масъул лавозимлар ташкил этилди.

* * *

«Ўзбекистон Республикасида футболни ривожлантириш тўғрисида»ги қарорда «Спорт» газетаси таҳририяти зиммасига «Ўзбекистон футболи» ҳафтаномасини ташкил этиш вазифаси юклатилганди. Яқиндагина «Ўзбекистон футболи» ҳафтаномаси Республика Давлат Матбуот қўмитаси рўйхатидан ўтди. Ҳадемай, у қўлингизга тегади.

Б. АСҚАРОВА.

Қарор ва ижро

ФУТБОЛ МУАММОЛАРИ ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

Республика Футбол федерацияси ижроқўмининг кенгайтирилган мажлиси спортнинг шу турини ривожлантириш муаммолари ва истиқболларига бағишланди. Ўзбекистон Республикаси Футбол федерацияси ижроқўмининг аъзолари, футбол командаларининг мураббийлари, ҳакамлар, клубларнинг раҳбарлари, етакчи мутахассислар, тиббий ходимлар катта кенгашга йиғилишди.

Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, Футбол федерациясининг президенти А. Муталов бошқарди.

Федерация бош котиби С. Эшмуҳамедов йилнинг биринчи ярмидаги фаолият якунлари ҳақида ҳисобот берди.

Маърузачи ва музокарада сўзга чиққан кишилар Ўзбекистон ҳукуматининг футболни ривожлантириш тўғрисидаги қарори энг яхши анъаналарни тиклашга ва шу ажойиб ўйинни республикада оммалаштиришга янги кучли туртки бўлганини таъкидладилар.

Муаммоларни оммавий футболни юксак даражада ташкил этиш йўли билан ҳал қилмоқ керак. Оммавий футбол эса олий даражадаги командаларга янги ёш кучлар тайёрлаб берадиган манбадир. Республикада «Чарм тўп» ҳаваскорлари уч юз минг кишига боради. Футбол федерацияси биринчи марта мусобақаларнинг ягона тизимини ишлаб чиқди. Унда барча ёшдаги спортчиларни жалб этиш кўзда тутилган. «Футбол ғунчаси» клубининг совринлари учун баҳслашувчи кичинтойларнинг турнирларидан тортиб, ногиронларнинг кичик футбол мусобақалари, қишлоқ жамоаларининг беллашувлари, олий маҳорат командаларининг халқаро учрашувларигача шу тизимда қамраб олинган.

Учрашувда олий ва биринчи гуруҳларда Ўзбекистон Республикаси биринчилигининг дастлабки давраси якунлари кўриб чиқилди.

Мажлис аҳли ёш ўринбосарлар хусусида айниқса, жонкуярлик билан гапиришди. Чунки ҳозирги ёш ўйинчилар яқин келажакда халқаро майдонда давлатимизнинг спорт соҳасидаги шарафини ҳимоя қилишлари керак бўлади.

Мажлис якунлари юзасидан қарор қабул қилинди.

(ЎзА мухбири).

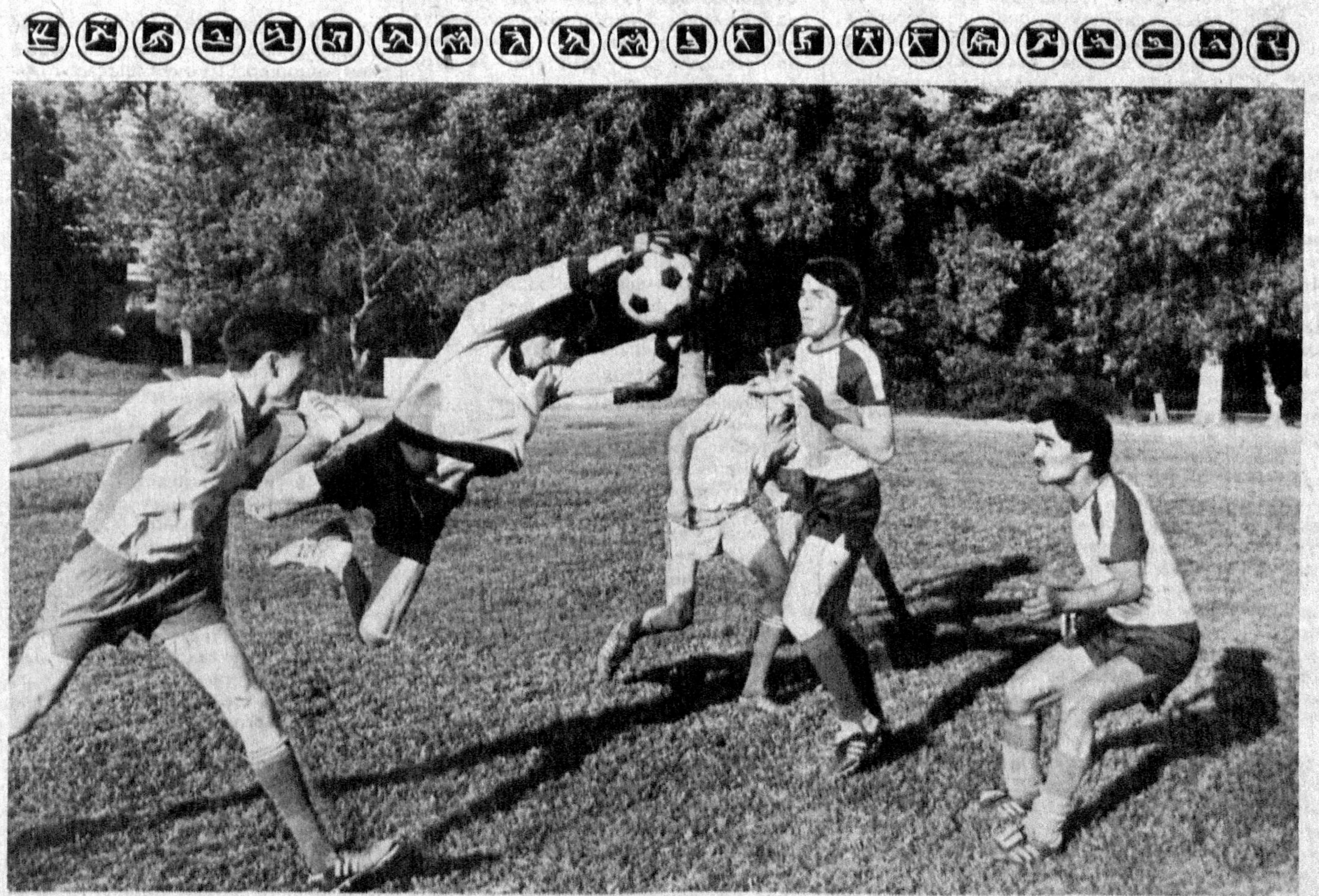

Суратдаги «ўзбекнинг Марадона»лари «Янгийўлмебель» давлат акциядорлик бирлашмаси ишчилари. Бу ерда бошқа корхоналардан фарқли ўлароқ яхши дам олиш, спорт турлари билан шуғулланиш кенг йўлга қўйилган. Бирлашма ишчилари яратилган бундай шароитдан мамнун бўлмоқдалар. Ҳар бир цехнинг футбол командаси бўлиб, уларнинг ўйинлари шундай шиддатли тусда ўтади.

ЎзА мухбири Ф. ҚУРБОНБОЕВ олган сурат.

Алпомишнинг авлодларимиз...ми?

Бу саволга «ҳа» деб жавоб қайтарган одам ҳақ. Айниқса, гап миллий кураш ҳақида борадиган бўлса. Негаки, полвонларимизнинг афсонавий кучга эга эканлигини кузатмаган, ғалаба ва мағлубиятидан полвонларга қўшилиб суюнмаган ва куюнмаган эр киши йўқ. Бироқ ҳозирги кунда эркин кураш, дзю-до, каратэ каби спорт турлари оммалашиб бормоқдаки, булар қайсидир маънода миллий курашимизга соя ташлаётгандек туюлади. Шундай деймиз-у, яна мушоҳадага бериламиз. Ахир, республикамизда миллий кураш федерацияси бор, қолаверса, ҳар бир вилоятда ҳам федерациялар мавжуд.

Республика миллий кураш федерацияси президенти Жўрақул Турсуновнинг, Ўзбекистон республикаси Спорт давлат қўмитасининг раиси муовини К. Юсуповларнинг ҳисобот беришларича федерация иши айтиш мумкинки, мақтанса арзигулик.

1991 йилнинг февралида федерация қайта тузилди. Бунга қадар миллий курашнинг фарғонача ва бухороча турлари бўйича алоҳида федерациялар ишларди.

Энди федерация якка ташкилот сифатида, айни чоғда бўлимларга бўлинган ҳолда фаолият бошлади. Бухороча кураш анча оммавийлашиб, кенг ёйилмоқда. Катта-катта турнирларда бухороча кураш қоидалари мусобақа шарти даражасига кўтарилди (албатта, республика миқёсида). Бироқ фарғонача тури эса маҳаллий ҳудуддан нари ўтолмаяпти.

Вилоятларда тўйлар, байрамлар, сайллар доирасида қолиб кетаётган кураш республика ва ҳатто Осиё, Олимпия ўйинлари каби халқаро миқёсга олиб чиқса арзийдиган спорт туридир. Бизга энди ҳеч ким тўсқинлик қилолмайдиган бир паллада бу ишни амалга ошириш катта ютуғимиз бўлади. Бунинг учун миллий курашимиз мутахассислари уни ривожлантириш ва такомиллаштириш йўл-йўриқларини тезроқ ишлаб чиқишлари лозим.

Республикамизда спортнинг 52 тури рўйхатга олинган. Амир Темур, Паҳлавон Маҳмуд, Ат-Термизий каби буюк бобокалонларимиз хотираларига бағишлаб ўтказилган мусобақалар миллий кураш бўйича турнирларнинг оммавийлигини исботлади. Мусобақалар ўтказилаётган жойларга одам сиғмай кетиши, биргина Қашқадарё вилоятининг ўзида 42 мингдан ошиқ кураш билан шуғулланувчилар борлиги тўғрисидаги маълумот ҳар қандай иккиланиш ва эътирозларга чек қўйса керак.

1991 йил июнида Ўрта Осиё ва Қозоғистон давлатлари миллий кураш федерацияларининг қўшма конференциялари бўлиб ўтганди. Унда федерациялар бирлашиб, халқаро «Паҳлавон» ассоциациясини тузишга келишилган эди. Минг афсуски, келишув қоғозда қолиб кетди.

Келаси йил Ўзбекистонда дзю-до бўйича халқаро турнир ўтказиш мўлжалланмоқда. Ана шу йирик турнир миллий курашимизни дунёга тарғиб қилишда кўприк бўлади. Бундан фойдаланиб қолиш керак. Дунёнинг турли бурчакларидан келадиган спортчиларга миллий курашимизнинг жозибаси, чиройлилиги, ур-ҳо урлардан холи эканлигини намоён этиб, исботлаб бера олишимиз керак.

Бу масалалар Спорт ва жисмоний тарбия Давлат Қўмитаси мажлислар залида Республика миллий кураш федерациясининг иккинчи илмий-амалий конференциясида таъкидлаб ўтилди. К. Юсупов, Ж. Турсунов, «Спорт» газетаси бош муҳаррири С. Остонов, федерация аъзолари А. Шокиржонов, Б. Ҳакимовлар миллий курашимизнинг бугунги ва эртаси, анъаналари, оммавийлиги, Фарғонача курашни ривожлантириш ҳақида ўринли мулоҳазалар айтдилар.

Нодир МАҲМУДОВ.

Толиб ЙЎЛДОШ–75 ёшда

Насиҳатомуз ибратли шеърлар ёзиб юрган камтарин инсон ва камсуқум шоир Толиб Йўлдош 75 ёшга тўлибди.

Илк шеъри 1935 йилда босилиб чиққан шоир кечган 60 йил мобайнида ўндан ортиқ шеърлар тўплами эълон қилди, катталарнинг сирдоши, болаларнинг севимли шоирига айланди.

Очиғи, ҳаётда ҳам, ижодда ҳам Толиб Йўлдош бўлиш қийин. Чунки у ота-боболардан мерос андишали ва сертавозе тафаккурга содиқ қолди, ҳаёт қувонч ва ташвишларига бағрикенглик ва хайрихоҳлик билан қаради.

Сўзнинг ва ҳикматнинг буюги насиҳатдир. Толиб Йўлдош ана шу улуғворликка содиқ ва муносиб фарзанд сифатида алоҳида ардоқ ва ҳурматга сазовор.

БИР ИШ ҚИЛСАНГ

Бир иш қилсанг пишиқ қил,
Енгил-елпи иш қилма.
Кўз-қулоғинг бор ахир,
Бекор тойиб, йиқилма.
Кунт, ҳафсала ва ғайрат
Бўлган ерда иш унар.
Ишни ишдай қилишнинг
Ўзи болам бир ҳунар.

Болалик-ку ғаниммат,
Англамаймиз буни биз.
Ишимиз «аттанг»и бўлар
Вақт ўтган фойдасиз.
[Менинг бу сўзларимни,
Эсланг ҳар бир жойда сиз].

* * *

Одатимиз бор, шундай,
Тонгдан туриб опамиз.
Катта бўлсак билмадим,
Ҳозирчалик боламиз.
Акам, укам мана мен
Бир онанинг боласи.
Бизнинг дердлар: — Меҳнатдан
Узилган зуволаси.

НАСИҲАТ

Қулоқ солинг, болалар,
Кўп нарсани билмаймиз.
Ўқиш, ишга ҳафсала
Билан кўнгил бермаймиз.
Енгил-елпи иш қилиб,
Ўтар ҳар бир кунимиз.

Бекш — бекор туриш йўқ,
Дўндирамиз иш бўлса.
Қўлимизда белкурак
Йўл очамиз қиш бўлса.
Томлардан тушган қордан
Тўлиб кетар кўчалар.
Биз меҳнатга киришсак,
Равшан тортар кечалар.

Пулингиз бўлса... гўзаллик ҳеч гап эмас

Косметология маркази очилгани ҳақида эшитиб қолдик. Лекин у биз яшаб турган манзилдан узоқда бўлгани учун марказда қандай операциялар амалга оширилиши, у ерда даволаниш тартиби қандайлиги бизни қизиқтиради. Иложи бўлса, қисқача маълумот берсангиз.

М. ХУШВАҚТОВА,
Сурхондарё вилояти, Денов ноҳияси.

Яқинда 2-Тошкент тиббиёт олий билимгоҳи қошида жарроҳлик косметологияси маркази очилди. Бу марказ фаолияти тўғрисида жамоатчи мухбиримизга унинг раҳбари тиббиёт фанлари номзоди А. ҚОСИМОВ қуйидагиларни гапириб берди:

— Айрим кишиларнинг юз, қулоқ ва бурун шакллари беўхшов, хунук бўлиб қолади. Бу ҳолатдан айниқса қиз болаларнинг кўнгиллари ўксиб хафа бўлиб юрадилар. Баъзи аёлларимизнинг ёшлари 30—40 га бормаёқ пешоналари, юзлари ва бўйинларига ажин тушади. Бахтсиз ҳодисалар, куйиш, оғир жароҳатланишлардан кейин азият чеккан кишининг юз-қўли, баданларида жуда хунук чандиқлар қолади. Айрим кишиларда қорин ҳаддан ташқари осилиб қолган бўлса, айрим аёлларимизда кўкрак ҳаддан ташқари кичик шаклда бўлади. Юқоридаги ҳолатлардан шикоят қилиб бизга мурожаат этган кишиларни жарроҳлик усули билан рисолагидек қилиб қўйиш каби вазифаларни бажарамиз.

Аввало мижозларимизни чуқур анализ текширувларидан ўтказамиз. Марказга ётқизилган қулоқ, томоқ ва бурун касалликлари, куйганларни даволовчи малакали жарроҳлар, анестезиологлар таклиф этилади. Мижознинг шикояти асосида операцияга киришилади. Масалан, қулоқ супрасида кемтик бўлса, шу кишининг ўзининг танасидан териси кўчирилиб, қулоқ супрасининг шакли ҳосил қилинади ва даволанади. Марказимизда бир кишининг даволаниши ўртача 4-5 кун ташкил этади. Операция ҳажми каттароқ бўлган тақдирда бемор узоғи билан 10 кун даволанади.

Бизнинг марказда ҳаммаси бўлиб 15 ўрин бўлиб нафақат ўзбекистонликлар, қўшни республикалардан, ҳатто чет давлат фуқароларини ҳам қабул қиламиз. Даволаниш истагида бўлган кишилар аввало Бешёғоч кўчаси 1-уйда жойлашган хўжалик ҳисобидаги республика косметология марказига мурожаат этишлари керак.

Ҳа, бизда кўрсатиладиган хизматлар пуллик. Операция тури ва ҳажмига қараб 2 мингдан 19 минггача. Лекин харажат пулини беморнинг ишхонаси ўтказиб берса ҳам бўлаверади.

Абдумажид ЭРГАШЕВ

МАДАНИЯТ, ТОЗАЛИК ВА ТАРТИБ УЧУН

Сурхондарё вилояти ҳокимлиги шаҳар ва қишлоқларда ободончилик, турмуш маданиятини ошириш, тозалик ва тартиб ўрнатиш юзасидан кўрик-танлов эълон қилди. Ўзбекистон мустақиллигининг икки йиллиги байрами арафасида кўрик-танлов якунлари чиқарилади.

Шаҳар ва қишлоқлар кўрикда 50 баллгача баҳо олишлари мумкин. Бунинг учун йўллар, йўлкалар, автобус бекатлари, бошқа жамоат жойлари батартиб сақланиши керак. Дов-дарахтларни яхши парвариш қилиш, кўкаламзорларни мунтазам кенгайтириш талаб қилинади. Ҳовлиларда, савдо ва маиший хизмат корхоналарида тартиб ва тозаликни таъминлаш зарур. Кўргазмада ташвиқот, шаҳар ва қишлоқларни дид билан безатиш масалаларига ҳам эътибор берилади.

Биринчи ўринни олган шаҳар ва қишлоқлар учун уч миллион сўм, иккинчи ўрин учун — икки миллион сўм ва учинчи ўрин учун — бир миллион сўм мукофот белгиланган.

Ҳозир Ангор ва Музробод туманлари аҳолиси ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларида намуна бўлишмоқда. Улар жонажон ўлкага муҳаббатни амалий ишларда кўрсатмоқдалар. Кимнинг ғолиб чиқиши танлов якунида аниқланади.

(ЎзА мухбири).

«ЎЙЛА, ИЗЛА, ТОП» СИРДАРЁДА

Сиз Ўзбекистон телевидениеси орқали «Ўйла, изла, топ» номли танловнинг кўп бор гувоҳи бўлгансиз. Кўрсатув илк намойишлари вақтида баъзи бир камчиликлардан ҳоли эмасди. Мана, орадан анчагина вақт ўтди. Энди «Ўйла, изла, топ» юқори синф ўқувчиларининг энг севимли кўрсатувлари сафидан ўрин олган. Сабаби, унинг ижодкорлари ҳам ўйлашмоқда, изланишмоқда.

Яқинда ушбу телетанлов экран саҳнасидан, Сирдарё вилоятининг Шароф Рашидов туманига кўчди. Бу ерда 5 ҳамда 10-ўрта мактаб ўқувчилари ўзаро куч синашдилар. Ҳакамлар ҳайъатига халқ ёзувчиси Х. Тўхтабоев раислик қилди. Узоқ талашиб — тортишишлардан сўнг ҳар икки мактаб ўқувчиларининг билим даражалари тенг топилиб, баб-баравар баҳога эга бўлишди. Одатда бу ҳолни, «Дўстлик ғалаба қилди» дея изоҳлашади.

Ушбу суратларда сиз «Ўйла, изла, топ» танлови ўтаётган жараённи кўриб турибсиз.

У. ҚЎШВОҚОВ тасвирга туширган.

Рўзғорга мадор

● **УЙИНГИЗ** деворларини оқлаганингизда кучсиз, лекин турли рангдаги чизиқлар пайдо бўлмаслигига кафолат бор, қачонки, оқлаётганингизда уйингиздан елвизак ўтишига йўл қўймасангиз бас.

● **ЯРМИ** ишлатилган бўёқни ҳам узоқ сақлаш мумкин. Фақат бўёқ устига кунгабоқар ёғидан қуйиб қўйсангиз бас.

● **ЭЛЕКТРОБАТАРЕЯ** узоққа чидаши мумкин, агар вақти-вақти билан уни иссиққа тоблаб турсангиз.

● **КАРТОШКАНИ** пўстлоғи билан қайнатсангиз-у, унинг пўстлоғи артилиши қийин бўлса, уни ҳам осонлаштиришнинг йўли бор, яъни картошка қайнатиб бўлингач, дарҳол совуқ сув қуйсангиз пўстлоғи осон ажралади.

● **БИР БОШ** пиёзнинг ярмини ишлатиб, ярмини кейинга қолдирсангиз, албатта, кесилган жойига озгина маргарин суриб қўйинг, шунда пиёзингизнинг таъми бузилмай туради.

● **БОДИРИНГНИ** узоқ сақлаш учун «дум» томонини пастга қилиб, учдан бир қисмигача сув қуйиб қўйинг ва бу сувни ҳар куни янгилаб туринг.

● **ЛАВЛАГИНИ** тозалашда илдизининг тубигача қирқилмагани маъқул, акс ҳолда лавлаги ўз рангини йўқотади ва шарбат оқиб кетади.

● **ЁҒНИ** доғ қилаётганингизда «писирлаб» сачрамаслиги учун туз доналаридан бир нечтасини ташлаб қўйинг.

● **АГАР** қулупнай кўпроқ мева қилишини истасангиз, унинг «мўйловлари»ни қайчида кесиб қўйинг, агар ундан кўчат олмоқчи бўлсангиз, гул тугунчаларини кесинг ва «мўйлови»ни ерга тегазиб қўйинг. Ундан илдиз ўсиб чиққач, бемалол бошқа жойга ўтқазишингиз мумкин.

Агар мева ҳам, кўчат ҳам олмоқчи бўлсангиз, унинг «мўйлови» ва гул тугунакларига тегманг — ўшанда унисини ҳам, бунисини ҳам оласиз, фақат камроқ ва сифатсизроқ.

● **ЎЗ** томорқангизда ўсган атиргулни янги йилгача ва ундан нари ҳам сақлашингиз мумкин. Бунинг учун картон коробкага қиздирилган туз соласиз, сўнг ярим очилган атиргул ғунчаларини териб, ётқизасиз, устидан яна туз сепасиз. Кейин каробка оғзини ёпиб, полиэтелен қопга жойлайсиз ва маҳкам боғлаб, салқин жойга қўйиб қўясиз.

Байрам куни келгач, атиргулларни олиб, бош томонини юқорига қаратиб сувда икки соат сақлайсиз. Сўнг вазага қўйишингиз мумкин.

● **АТИР** иссиқдан «қўрқади», ёруғликни ёқтирмайди. Шунингдек, ҳавони ҳам. Уни янги пайтидагидек, хушбўй, узоқ сақлайман десангиз ёруғлик тушмайдиган салқин жойга ўраб қўйинг.

Бироқ шуни унутмаслик кераки, ҳар қандай атир уч ойдан сўнг ўзининг аввалги хусусиятини йўқотади.

Газета саҳифаланаётганда:

ҲОМИЙ — РАИСНИНГ ЎЗИ

Самарқанд вилоят Булунғур туманидаги «Хўжамазгил» деҳқон хўжалигининг пастқам, кўримсизгина майдонида завқ-шавқ билан ишлаётган кишилар милиция ходимларида шубҳа уйғотди.

Қўлга олинган кимсалар Баҳмал туманидаги «Гулбулоқ» давлат хўжалиги ишчилари ака-ука Мамасоли ва Ўрол Тошбековлар, хўжамазгиллик Ҳусниддин Қаршиев, 39-мактаб ўқитувчиси Ихтиёр Жўраев экан. Улар 430 квадрат метр майдондаги кўкнор ширасини йиғиб олаётганида ушланди.

Маълум бўлишича, бундай ножўя ишга шу хўжалик раиси Каттабек Хушвақтовнинг ўзи ҳомийлик қилган экан. «Танти» раҳбарнинг уйида тинтув ўтказилганида бир килодан зиёд кўкнор бошоғи, рўйхатдан ўтмаган қўшотар ов милтиғи, ўқ-дори ва спирт сақланаётгани аниқланди.

Ҳ. ШУКУРОВ,
ЎзА мухбири.

Келгуси сонда:

● ДУНЁВИЙ ШАВҚАТНИНГ ҚАЙТИШИ

● ГЎДАКЛАРНИ АЛДАЁТГАНЛАР

Суд залидан

ФИТНА

ЁҲУД «СОХТА» ОШИҚНИНГ ИККИ ҚИЗ БАХТИГА ЗОМИН БЎЛГАНИ ҲАҚИДА

У КАСАЛВАНД йигит эди. Хасталигидан иккинчи гуруҳ ногирони нафақаси олар, ҳеч қаерда ишламасди. Давлат томонидан оладиган икки ярим минг сўм нафақага бир амаллаб тирикчилигини ўтказар, кўнгли эса «минг бир кўча»га кириб чиқар...

Айни кучга тўлган пайтда йигит киши бекор юрмасин экан. Бунинг устига бўйдоқ. Кўча-кўй тўла қиз. Қулайлигини айтинг, ёлғиз ўзи бир уйда яшайди. Қўни-қўшниси танимайди. «Сен кимсан?» дейдиган йўқ. Бундай пайти нималар қилгинг келмайди?..

Абат бекорчиликдан телефон дастасини олиб, дуч келган рақамни терар, нотаниш ҳамсуҳбатини чалғитар, агарда дастакни қиз бола ёки аёл киши олса, суҳбатни айлантирар, шу ердаёқ севги изҳор қиларди. Бундай пайти телефон безориси билан ҳамма бир хил муомала қилмайди. Биров «адашдингиз!» дейди-ю, нуқта қўяди. Яна гапни чўзмоқчи бўлса икки оғиз нордон гап айтади. Шу билан тамом! Лекин, ҳаёт қизиқ, турфа феълли одамлар бор. Кимдир бекорчиликдан зерикиб ўтирган бўлса, «тасодифий» таниш билан чақчақлашгиси келади. Танишмоқчи бўлади. Юртнинг баланд-пастидан, ўз дардларидан ҳасратлашгиси бор.

Худди шундай телефон танишуви қурбони йигирма яшар, ҳеч қаерда ишламайдиган Рўзигул Султонова бўлди. Улар ўтган йилнинг ноябрь ойида шу йўсин танишдилар. Рўзигулнинг онаси вафот этган, оиласи тинч эмасди. Отаси бир неча бор қизини ҳақоратлаган, энди уйланмасам бўлмайди, қабилида гаплар айтган. Уйда тинчи бўлмаган қиз яқиндагина танишиб, онда-сонда учрашиб юрган йигити — Абатни нажоткор, деб ўйлайди ва кунлардан бир куни унинг уйида тунаб қолади. Шу зайил ўз оиласидагиларнинг розилиги у ёқда турсин, бир оғиз огоҳлантирмай Рўзигул ғойиб бўлади. Отаси қизини излаб ички ишлар бўлимига ариза беради.

Бу пайтда Абат Ёнбошқалъа мавзесида деҳқончилик қилаётган онаси ва қариндошлариникига бориб уларга Рўзигулни хотиним, деб таништиради. Бундай пайтда онаси албатта келин бўлмишнинг насли-насабини суриштиради, қудалари кимлиги билан қизиқади. Аммо, «янги келин-куёв» «Уларга хат ёзиб юбордик, хабарлари бор» деб қўя қоладилар. Аслида Рўзигулнинг отаси Абат яшайдиган кўчага яқин манзилда яшарди. Бу воқеаларнинг бари унчалик катта бўлмаган шаҳарда — Тўрткўлда содир бўлаяпти...

Янги келин-куёв «асал ойи»ни қишлоқда ўтказиб ноябрнинг охирларида яна шаҳарга қайтиб келадилар. Абат ишлай деса — хасталиги бор. Рўзигулнинг эса ишлагиси йўқ. 2500 сўмлик нафақага икки тирик жон — янги келин-куёв қандай яшашсин? Энди нима қилиш керак? Қаердан пул топиш мумкин? Энг осон йўли... Буни қарангки, худди шу маҳалда Тўрткўл шаҳрида анча вақт шов-шувга кўмилган даҳшатли жиноят содир қилинганди. Бир амалдорнинг ўғлини ўғирлаб кетиб, товонига катта пул талаб қилишган. Аммо, шунча вақт ўтса ҳамки ўғирланган бола топилмаганди...

Бирданига янги келин-куёвнинг хаёлига худди шу йўл билан мўмай пул топиш истаги келади. Улар шаҳардаги пулдор оилаларни ўзларича чамалай бошлайдилар. Ниҳоят, «қурбон» мўлжалдаги кишида тўхтайди. Унинг ўнинчи синфда таҳсил олаётган Д. исмли қизи бор эди. Агарда шу қизни алдов йўли билан қўлга киритишса, отаси фарзанди эвазига катта товон пули тўлаши мумкин. Бунинг учун эса...

Абат ўзи олдиндан синаган усулни яна ишга солади — қурбони уйига қўнғироқ қилади. Бу воқеа ўтган йилнинг 14 декабрида бошланади. Эртасига у яна қўнғироқ қилади ва қизга ўзини «Темур» деб таништириб, уни яхши кўриб қолгани, кўпдан ишқида ёниб, кўнглидаги гапларни айтолмай қийналиб юргани... ва яна алла-балолар ҳақда гап сотади. Ўн беш яшар қиз «ошиқ йигит»нинг дил изҳорига лаққа ишонади. У берган манзил бўйича 16 декабрь куни йигитни ўзи излаб боради. Бир кун олдин телефонда Абат агарда учрашишга рози бўлмаса, ўқиётган мактабига бормоқчи эканини айтиб қўрқитган, муносабатларимизни ҳаммага ошкор қиламан деганди. Қиз болани «ошиғи»ни бир кўриш истаги устун келганми ёки тенгқурлари орасида «фалончи билан юрибди, уни излаб мактабга келди» деган гап-сўзни эшитгиси келмаганми... ўз оёғи билан унинг уйига боришга нима мажбур қилди, буни энди оқлаш-у, қоралаш пайти ўтган. Ишқилиб, Д. телефонда айтилган манзилни топиб боради. Уни кимсасиз уйда Абат кутиб олади. «Темур шу ерда турадими?» деган сўровга ижобий жавоб олади. Абат қиз дарров кетиб қолмасин, деган шум ниятда ёлғон воқеа тўқийди, гўёки Темурнинг дўстлари машинада авария содир қилишган, у ушланиб қолган, боягина етиб бораман, деб қўнғироқ қилиб қўйган.

Ўз «ошиғи»ни кўриб кетишни ўйлаган ўн беш яшар қиз хонага киради. Ичкарида эса қачондир (атиги бир ой муқаддам) шундай алданиш орқали бу хонадонга «боғланиб» қолган Рўзигул бор эди.

Шу куни Темур ҳадеганда келавермайди. «Ҳозир келади, ана келяпти» деган баҳоналар билан уни кечқурунгача ушлаб ўтирадилар. Қолаверса ёлғиз эмас. Нимадан ҳам қўрқарди.

Бу орада Абат эшикни бекитади. Қизни қандай йўл билан ушлаб туриш тўғрисида «хотин»и билан пинҳона режа тузадилар. Рўзигул эса жуда «антиқа» усулни ўргатади. «Унинг номусига тегишинг керак. Шундай қилсанг, ота-онасиникига кетолмайди. Шармандаси чиқишдан уялиб, шу ерда қолишга рози бўлади...»

Худди ана шу нуқтадан бошлаб ўзи ҳам жабрдийда бўлган Рўзигул мудҳиш жиноятга шерик бўлади. Бундан бир ой олдин тўйсиз, никоҳсиз номуси топталган хонадонда шу куни унинг буйруғи ва топшириғи билан ёш қизнинг номуси ҳам булғанади. Абат ўз «турмуш ўртоғи» ташаббуси билан бу кеча яна янги «куёв»га айланади...

Эртасига — 17 декабрь куни улар қизнинг отасига шундай мазмунда хат ёзадилар: «Мурод ака, сиз қўрқманг. Қизингиз бизнинг қўлимизда. Агарда қизингиз керак бўлса, «Қирққиз» кинотеатри олдидаги Бердақ ҳайкали ёнига 500 минг сўм пулни 19 декабрь соат тунги иккиларда қўйиб кетинг». Шу парча хатнинг орқа томонига эса бечора қиз ҳам қўрқув остида «Ака, қизингиз керак бўлса, улар сўраган нарсани беринг» деб ёзади.

Қизи бедарак йўқолган ота-она бундай хат олгач, қай аҳволга тушишини ўйланг. Улар албатта маъмурий органларга хабар бериб улгуришганди. Оилани мотам руҳи қамраб олган. Тунда кимдир ҳовлига юқоридаги мазмунда хат ташлаб кетгач, уни топиб олган заҳотиёқ яна органдан мадад излаб югуришади. Тасодифми ёки «операция» чала пиширилганми, шу кечаси белгиланган жойга қўйилган пулни Абат ҳеч бир қаршиликсиз олиб кетган. Уйига бориб Рўзигул билан дипломатни очиб пулни санаб кўришса — атиги етти минг. Қолганлари эса сохта пуллар — даста-даста қоғозлар бўлиб чиқади. Улар дарров нима воқеа рўй берганини сезадилар. Ортидан тушишган. Шаҳардан даф бўлиш керак.

Эртасига улар қизни олиб Элликқалъадаги таниши уйига боришади. Уни синглисига «хотинимнинг укаси», деб таништиради ва бир кундан сўнг шу ерда қолдириб, ўзлари яна Тўрткўлга қайтадилар. Шаҳарда эса осудалик эди. Уларни ҳеч ким изламаётганди. Ҳатто ортиқча шов-шув йўқ. Бундан руҳланган товламачи эр-хотинлар уч кундан сўнг ўз қурбонларини яна Тўрткўлга олиб келиб, бу гал қизнинг отасига юқоридаги мазмундаги хатни почта орқали жўнатадилар. Товон яна эски нархда — 500 минг сўмлигича қолади. «Олиш жойи» эса ўзгартирилади.

30 декабрь куни пухта ишлаб чиқилган режа бўйича пул белгиланган манзилга қўйилади ва ички ишлар бўлими ходимлари зийраклик билан ҳар бир қорани — ҳар бир одамни кузата бошлайдилар. Аммо, шу куни Абат «учрашиш»га келмайди. У хавфсираб қолганди...

Шунинг учун ҳам қизнинг отасига учинчи марта ёзилган хатда «Агарда алдасанг, қизингнинг бошини совға қиламан!» деган сўзлар битилган эди. Пул қўйиш жойи сифатида шаҳар четкасидаги Қорахонбой деган овлоқ гўшадаги қабристон кўрсатилганди. Муддати эса 1993 йилнинг 9 январидан 10 январга ўтар кечаси — тунги 2 лар.

Бечора қиз адойи тамом бўлаёзганди. Алданиб нотаниш хонадонга ўз оёғи билан келди. Куч ишлатиб, қўрқитиб номусига тегдилар. Мана салкам йигирма беш кунки уй қамоғида яшаяпти. Ҳатто ташқарига ҳожат учун ҳам чиқаришмайди. У ёқда ота-онаси нима кўйга тушишди экан? Бу ердаги ажабтовур эр-хотин эса турли режаларни тузадилар, гўёки шу пулни олишса узоқ жойга — Қозоғистонга кетиб бемалол яшашлари мумкин эмиш... Шу ҳолида энди унинг ота-онасига ҳам, бошқаларга ҳам кераги йўқмиш. Тақдирига тан бериб яшашдан бошқа иложи қолмаганмиш. Ва ҳоказолар.

Абат ва Рўзигул ўзларича «пухта» ишлаган «фитна»нинг миси шу тунда очилиб қолди — белгиланган куни тонгги олтиларда уни пул олиш учун келган пайтда қабристон дарвозаси ёнида қўлга туширишди. Республика ва туман ички ишлар бўлимининг оператив гуруҳи аъзоларининг қаҳратон қишнинг совуқ тунида пана-пастқамда бекиниб ётиб, мижжа қоқмай тонг оттирганликлари бекор кетмади. Мудҳиш бир жиноятнинг олди олинди — қиз омон қолди. Ким билади, агарда шу гал ҳам ё гумонсираб пул учун келмаса ёки силлиққина қутилиб кетса Абат қандай йўл тутган бўларди. Йигирма уч кунки, уйида тутқинликда сақланаётган қизни омон қолдирармиди.? Ахир унинг ўзидек товламачи ва фирибгар хотини — Рўзигул бор. Бир марта қонунсиз эрига маслаҳат бериб, бир ёш қизнинг номусига зомин бўлган аёл янада қалтисроқ насиҳат қилмайди, деб айта оламизми?

Қиз ўз уйига соғ-омон қайтиб келди... Жиноятчилар тегишли жазосини олдилар. Тўрткўл шаҳар судининг ҳукми билан фуқаро Жалмуротов Абат ўн беш йилга, Султонова Рўзигул эса саккиз йилга озодликдан маҳрум қилиндилар. Эл тинчиди. Болалаб кетаётган миш-мишлар баҳрам топди. Қай бир пастқамда шундай мудҳиш режаларни пишитаётганлар ўз таналарига ўйлаб қолдилар.

Булар яхши. Ҳукм — адолатли. Жиноят қилдингми, тегишли жазонгни ол.

Бизни эса масаланинг тамом бошқа томонлари қизиқтиради. Зеро, ҳукмда бу тўғрида сўз йўқ.

Абат ёлғиз ўзи яшаётганди. Унинг нима иш билан машғуллиги ҳеч кимни қизиқтирмаган. Ота-оналар узоқ чўлдаги хўжаликка деҳқончилик қилиш учун кетишган ва ойда, йилда бир марта бу ерга қадам босишмасди. Қолаверса, туғишганлари ўғлининг қандай тирикчилик қилаётгани билан мутлақо қизиқмаганлар. Бир гал уйландим, деб қиз бола билан уйларига етаклашиб борсада, яна бир марта эса яна бошқа баҳоналар билан ёш қизчани уч кун сақлаб туришни топшириб кетсада...

Рўзигулни тушуниш мумкиндир. Онасиз ўсган қиз, оиладаги муҳитдан безган. Унга ёлғиз яшаётган, ўз-ўзига хон Абатнинг турмуш тарзи жаннат бўлиб кўринган. Шунинг учун тўйсиз, никоҳсиз эркини унинг қўлига топширади. Қолаверса, биринчи куниёқ Абат унинг ҳам номусига куч ишлатиб, зўрлик билан текканди... Аммо, кейин ўзи жабрдийда бўлган қиз бошқа бир ёшгина қизнинг бахтига чанг солди, ўз «эри»га уни зўрлаш ҳақида буйруқ берди. Кейинча қай йўсинда бу қизнинг отасидан пул ундириш йўлларини бирга ишлаб чиқишди. Айнан шу қиз ва унинг отаси ҳақда маълумотлар топиб келтирган, бу «миллионер» оила каттаси ҳар нимага рози бўлишни башорат қилган ҳам Рўзигул эди. Ана шуларни ўйлаган ҳолда, уни даставвалида алданган, адашган жон деб раҳмдиллик қилган бўлсакда, охир оқибатда унга нисбатан чиқарилган ҳукм адолатли эканини тан оламиз.

Хўш, учинчи қаҳрамонимиз — энг кичик жабрдийдачи? Мактаб ўқувчиси бўлмиш ёшгина қизни нотаниш манзилга фақат бир-икки марта телефондаги «оҳ-воҳ»лар судраб келдимикан. Ўша «ошиқ йигит» йўқ, қаердадир «ушланиб» қолган экан, нега дарров орқасига қайтиб кета қолмади? Бунинг устига у ўқитувчисини «мазам бўлмай турибди, дўхтирга кўринмоқчиман» деган баҳонада алдаб, рухсат олиб кетган.

Ҳали умрида кўрмаган йигитни (ваҳоланки у рўпарасида, мудҳиш режа тузиш билан овора эди) кутиб қош қорайгунча бегона уйда қолиб кетишини оқлаб бўлармикан?

Умуман, ўн беш яшар қизчанинг «сохта ошиғи» — телефон орқали танишган товламачини излаб, у яшайдиган хонадонга ўз оёғи билан боришини ҳазм қилиб бўлмайди. «Синалмаган отнинг сиртидан ўтиб бўлмайди».

Мана «фитна»нинг асли мўрт илдизлари қаерда. Товламачи Абат — учинчи синф маълумотли, II гуруҳ ногирони бўлган одам-а — бу жиноятда бир восита. Ижро қилувчи восита. Унга мутлақо кутилмаганда худо худди ўзидек шерик берди — Рўзигул бу хонадонга кутилмаганда «бахт» излаб келди. Яна бир ой ўтмасдан худди шу остонага учинчи бир қурбон — ўн беш яшар қиз ҳам «бахт» излаб бош суқди.

Қонуний якун — икки товламачи, жиноятчининг узоқ муддат озодликдан маҳрум қилиниши. Бу ёқда эса мурғак қалби паймол бўлиб, бир умр ерга қараб қолган ўн беш яшар адашган қиз...

Қонуний мазмуни хулосаси маълум аммо, аҳлоқий, маънавий мантиқи ора йўлда қолиб кетган «фитна» тарихи шундай.

Бу тарих кимларгадир ўрнак бўлсайди.

Рўзимбой ҲАСАН,
«Туркистон»нинг ўз мухбири.

ТАҲРИРИЯТДАН: Айрим мулоҳазаларга кўра жабр кўрган қизнинг исми ўзгартирилди.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (*бош муҳаррир ўринбосари*), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (*масъул котиб*), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130. Буюртма Г — 336. 62462 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 20.40 да.